kaynak

BALIKESİR HALKEVİ

ÜÇÜNCÜ YIL 31

19 AĞUSTOS 1935

Sayfalarımız devriminin ve Halkevlerin çizdiği derin ve geniş anlamının içine giren bütün yazılara açıktır.

İÇİNDEKİLER

Hava tehlikesi	M. Ekrem Çavuldur
Eğitim ve Yetiştirim	Ziya Günöz
Köyde ilk yaz akşamı (Şiir)	Osman Balkır
Bulamadım (Şiir)	R. Gökalp Arkın
Zağnos Paşa	M. Ekrem Çavuldur
Edremit İlçebayına (Şiir)	Muharrem Adak
Antikalar serisi	İ. H. Akay
Arifi	H. Sezai Paracıkoğlu
Balıkesir köylerinde yapı işleri	Osman Balkır
Masal	Niyazi Sezen
Öz Yurd (Şiir)	Meriç
Çift dönüşü (Şiir)	Osman Balkır
Köy yolları	N. Dündar
Öğretmen olacağım	M. Feridun
Balıkesirde yatırlar	Muammer yasa Halim
Küçük fıçı	N. Zeki
Alamanca ders er	Kaynak
Gençlik sayfası	

Kaynak her ayın on dokuzunda çıkar.
Her ayın ilk haftasından sonra gelen yazılar bir sayı sonraya bırakılır.
Kaynağın bir yıllığı 150 kuruş
Altı aylığı 80 kuruştur

Kaynağa para ile bilit konmaz yalnız memlekete faydalı ve devrimin yayılmasına yarar eserlerin bilitleri parasız konur.
ADRES: Balıkesir Halkevinde Kaynak dergisi.

İyesi : T. Fikret Sılay *Yayin Direktörü: Abdi Ağabeyoğlu*

kaynak

Balıkesir Halkevince çıkarılır Aylık Kültür derkisi

Hava teklikesi karşısında

M. EKREM ÇAVULDUR

Genel savaşın ilk günlerinde kafası az ve çok işliyebilenleri çokca düşündüren yön, deniz kıyılarımızdaki girim yerlerini müdafaa edecek filo ve uzun ateşli toplarımızın yoksuzluğu i i. Düşman saldırışına uğrıyan boğazlarımız, nomal birer istihkâm durumunda olmasaydı uğrıyacağımız felâket, bugün bile tüylerimizi diken diken edecek büyüklükteydi. Fakat bugün için öyle bir tehlikeye uğrıyacak olursak bizi düşündürecek yön, her tehlikenin üstüne çıkan hava tehlikesine karşı yurdu, koruyacak sayıda uçaktan yoksun bulunmaklığımız olacaktır.

Genel ve ulusal savaşlarda yurdumuza ve ordumuza pek o kadar zararları dokunmıyan hava tehlikesi, bugün yalnız bizi değil savaş araçlarınca en varlıklı olan ulusları bile derin derin düşündürecek derecede büyümüştür.

Bugüne kadar geçirdiğimiz savaşlarda yurdun düşman girmesi ihtimali bulunan noktaları tutulur top, tüfek, süngü ile düşman karşılanırdı. Bütün tehlike ön ve yanlardan beklenirdi . Gereğinde insan göğüsleri bu tehlike karşısında gran t taş parçası kesilir, düşman süngüleri bu dayanıklı göğüse dokundukça kırılırdı .

Fakat bugünün savaşları böyle olmıyacak! Düşman önden ve yanlardan değil de tepeden felâketler yağdıracak, gökten inen bu tehlike, cephelerde top, tüfek ve süngü kullanacak erleri kıpırdıyamıyacak bir hale getirerek yerlere serecek! Yurd kapılarını bekliyen Türk kahramanları eskisi gibi top, bomba misketleri mermi ve süngü yaralarile al kanlar içinde şanlı bayrağına bürünmüş değil, havasızlıktan bunalmış ve yahut yer sarsıntısından müteessiren topraklara serilmiş birer zavallı gibi şansız ve onursuz hayata göz yumacak!

Bununla da kalmıyarak bu büyük tehlike karşısında savaş çarelerini bulmaktan aciz kalanlar düşmana teslim olarak daha dün bizi hayatımızdan bezdiren esaret boyunduruğuna girecek!. Bugüne kadar Türkün kudretli ve becerikli idaresi altında pis ayakların çiğnemesinden korunmuş olan biricik yurdumuz yad ve kirli ellere geçecek!.

Yürekleri parçalıyan şu felâketleri bir an için göz önüne getirmiyelim de yurd kapılarını tutan kahramanlarımızın, Türk ordusunun teçhizatile kendilerini bu felâketlerden oldukça koruyabileceklerini düşünelim!.

Fakat ölüm saçan bu felâket araçları cephe gerisindeki şar ve köylerimizin üzerinde cehennem gibi dikilerek evimizi, barkımızı yıkacaklar!. Cephelerdeki kahramanlarımızı doyurmak için tarlalarda çalışıp didinen çoluk çocuklarımızı tepelemekten ve onların ırzlarına tecavüz etmekten geri kalmıyacaklardır.

Yurddaş Türk onuruna ve Türk irasına pek çirkin düşecek bu saldırışa senin asil kanın hiç bir vakit müsaade etmez ve etmiyecektir.

Bunu bilen Kaynak, Balıkesir halkından şimdiye kadar olduğu gibi Türk ulusunu ve onun hiç bir saldırışa tahammül edemiyecek kadar narin olan yurdunu koruyacak bu pek önemli yardımda da en önöül olmalarını diler.

EGİTİM ve YETİŞTİRİM

ZİYA GÜNÖZ
Tedris Usûlü Öğretmeni

20 inci asra Egitim asrı diyebiliriz. Bu asırde Egitim ve yetiştirim çok önem verilmiş ve yeni yeni adımlar ortaya atılmıştır. Her ulus ulusal varlığını, kültürünü, endüstürüsünü yükseltmek ve genişletmek ferdlerini soysal yönden faydalı kılmak için çocuk yetiştirilmesi meselesine lâyık olduğu önemi vermiştir.

Yine her ulus kendi çocuklarının yetişmesi için egitim ve yetiştirimin ana köklerini dizelemek zorunu duymuştur.

Bizdede Osmanlı imperatorluğu zamanında çok savsanan egitim ve yetiştirim meselesi Cumuriyet devrinde lâyık olduğu önemi bulmuş, bu yüzden çok çalışılmış ve çalışılmakta bulunulmuştur.

Evvelâ dini mahiyeti haiz olan egitim ve yetiştirim sistemimiz, lâyik, ulusal, hayati bir mahiyete sokulmuş, kendi sosyal bünyemize, ökonomi vaziyetimize, mizac ve zekâmıza, tarihi seciyemize uygun evrimleşmiş bir şekli saptanmış, tek okul sistemi alınarak zümre istiyen Halk hükûmeti bütün halkın çocuklarına okullarının kapılarını açmış ve ilk tahsili mecburi kılmıştır.

Ulu önder Kâmal Atatürk 1 Mart 923 tarihinde Büyük Millet Meclisinde söyledikleri senelik söylevlerinde Cümuriyet maarifinin ülküsünü, usullerini örimlenmiş bir şekilde sapnamış ve ilân buyurmuştur.

[Terbiye ve tedriste tatbik edilecek usul malûmatı insan için fazla bir süs, bir vasıtai tahakküm yahut medeni bir zevkten ziyade maddi hayatta muvaffak olmayı temin eden ameli ve kabili istimâl bir cihaz haline getirmektir.] diyor.

Baş vekil İsmet İnönü de Cümuriyet Halk fırkasının 1927 genel kongrasısonunda okudukları diyevde şöyle buyuruyor:

[Maarifin millî, lâyık ve tek mektep esasına müstenit olması umdemizdir. Terbiyede hedefimiz millî cemiyetin medeni ve ictimaî kıymetini yükseltecek ve iktisadî kudretini artıracak vatandaşlar yetiştirmektir.]

Ulu önderlerimizin işaret ettikleri vechile Cümuriyet idaresi ve yetiştirimi karanlık devirlerin koyu otoritesinden kurtarmış, onu ferdin sosyal yaşayışına uygun bir mahiyete sokmuştur.

Okulla hayat arasında ki aykırılık kalkmış, okulla hayat arasında daimi ve sıkı bir temas teminine çalışılmıştır. üretmen ve yaratıcı çalışmaya önem verilmiş okul hayatını topluluk hayatının bir çok işlerine ve ihtiyaclarına sıkı bir tarzda iştirak ettirecek bir şekilde dizelemiştir.

Şimdi talebeyi kendi kendine çalışmıya, araştırmıya alıştırmak, işi sevdirmek ödev ve sorav duygusunu yükseltmek okuluk en büyük ödevi olmuştur.

Biz küçük vatandaşları egitim ve yetiştirim ile sosyal yaşayışa faal bir şekilde intibak ettirecek ve sosyal faaliyetlerinde kendi yollarını eyi seçebilecek bir seviyeye yükselteceğiz.

Bu yöndeki çalışma, çocuğa hayatda muvaffak olmanın yollarını gösterecek, iradesini kuvvetlendirecek, ona kültürünü aşılıyacak ve kendi kültürünü tekâmül ettire bilecek kabiliyetler kazandıracak, fikirlerini olgunlaştıracak, karakterini takviye edecek ve ödevini soysal bir ruh ve zihniyetile gördirecek bir kabiliyet kazandıracaktır.

Yaşayışla ilginliliği olmıyan bilginin bize lüzûmu yoktdur.

Bilgiyi kuvvet haline inkilâp etdireceğiz. Bu kuvvet haline inkilâp eden bilgi şahsın hayatda muvaffakiyetini temin edecektir.

Egitim ve yetiştirim de ülkümüz daima gözümüzün önünde canlı bir şekilde bulunacak ve bizler yüksek bir kültür milleti olan Türk çocuğuna harsını aşılayacak, hayatlarını kazanabilecek bir bilgi verecek ve onları yurda faydalı kılacağız.

Hasılı yeni yetiştirim çocuğa ameli ve hayatî bilgiler kazandırmayı, karakterini yükseltmeyı, onu hayat yolunda güçlü adımlarla ilerletmeyı temine çalışıyor. Bu yeni egitim ve yetiştirime göre okulun ödevi kendi sahasından memleket sahasına kadar genişleyor ve içinde bulunduğumuz toplu yaşayışın bir fikir ve his kaynağı haline giriyor.

Köyden sesler:

Köyde İlk yaz akşamı

İ, Ş Işıkmana

Esin susmuş, ovalar kararmağa yüz tutmuş;
Mor dumanlı dağların başı korkunçlaşıyor.
Yıldızların ferini ayın ışığı yutmuş;
Kızıl ay gök yüzünde gitgide tunçlaşıyor.

Mor dumanlı dağlara özenmiş gibi köyün
Cüce, taş bacaları dumanlar fışkırtıyor.
Gök yüzünde melekler yapıyor sanki düğün;
Delikanlı kızları oyuna kışkırtıyor.

Sürüler yamaçlardan akıyorken eğreğe,
Ta uzaklardan yanık melemeler geliyor.
Ciğerlere ilkyazın kokusu sinsin deye,
Susan esin tığ gibi bağrımızı deliyor.

Dumanlar kaplayorken evlerin damlarını;
Koyu bir loşluk sarar ilkyaz akşamlarını!.

A. Osman Balkır

Koşma:

Bulamadım !

Sana

Saçlarıma ak düştü Sana ad bulamadım
Gönüle uçmak düştü Bir kanad bulamadım

İçte sevgi çağladı Yüregimi dağladı
Gönül coştu, ağladı Bir şefkat bulamadım

Daldım sevgi seline Düştüm günül eline
Bu sevgimin teline Bir sanat bulamadım

İstekler baştan aşkın Irmaklar gibi taşkın
Sevgiliye ulaşkın Bir sırat bulamadım

Dil döktüm; bülbül gibi Soldum penbe gül gib
Bu coşan gönül gibi Bir feryad bulamadım

Gül göğsüne dolacak Sende sanat bulacak
Bir armağan olacak Serenad bulamadım

Hey Gökalp dedim durdum Hayalden hayal kurdum
Aşka bin mızrap vurdum Yene tad bulamadım ..

Balıkesir R. Gökalp Arkın

Zagnus Paşa ve Balıkesirle alâkası [1]

M. EKREM ÇAVULDUR

Kısa ve aralıklı olsa bile bu zat hakkında verilen tarihi malûmata bakılırsa Zağnosun, devrinin gerektirdiği ilim ve irfana sahip, lisan aşına, ihatası yüksek, döleninde (azminde) musır ve sebatkâr, teceddütperver, devrinin «icabatı siyasiyesine» bihakkın vakıf değerli bir devlet adamı olduğunu anlamakta güçlük çekilmez. Yetiştirmiş olduğu ve en önemli hâdiselerde müsteşarlığından ayrılmadığı Fatih Mehmedin de muhtelif ecnebi lisanlarına vakıf, yüksek ihatalı, azm ve teceddütperver, devrinin siyasiyat ve icabatını müdrik büyük bir erkânı harp ve tarihin ender kaydettiği dirayetli hükûmdarlardan madut bulunduğu aşikârdır.

Kurun değiştirecek derecede önemli hâdiseler vücuda getiren bu yüksek şahsiyetler, gerek zamanlarını idrâk eden gerek son zamanlar müverrihlerinden bazılarının tenkidatına değil de iftiralarına maruz kalmışlardır! Bu tenkit ve iftiralara zemin teşkil eden noktalar, «Veziri azâm» Cendereli zade Halil paşanın katli, İstanbulun kılıçtan kurtulan halkına imtiyazat verilmesi ve bundan doğan şüphelerdir Bizim tahlile çalışacağımız noktalar ve bunun etrafında yürüdeceğimiz muhakemeler de bunlardır.

Zağnos paşanın karısı Fatma Sultan Türbesi
(Balıklı köyü yakınında Hacı köyü harabesi kıyısında)

Fatih, «Veziri azâm» Halil paşanın irtikâbı dolayısile Bizans imperatorluğunu muhafaza etmek istediğini daha işin başında anlamış, bidayetde belkide şehzadeliği zamanında bu hususta şüpheye düşmüştü. Hatta muhasara zamanında bu şüphe kanaata tahavvul etmiş iken bile - Halil paşayı şaibelendirmek istemiyen bir takım müverrihlerin icad ettikleri hırs ve intikam yaveleri hilâfına- paşanın hak etmiş olduğu cezayı, nasıl olsa ele geçireceğine iman ettiği İstanbulun fethinden sonra yapmış olduğu derin bir soruşturmadan hasıl eylediği sağlam bir kanaat sonucunda vermiştir.

Fatih, bu meselede intikam ve hırs altında değil, adil bir hakim vaziyetinde hareket etmiştir. Bu da büyüklüğüne alâmetdir. «Ebülfeth» başında bulunmakta olduğu İmperatorluğun esaslarını kuranlardan biri olan Cendereli Kara Halilin torununu affedebilirdi. Çünkü İstanbulun fethile maksat ve gaye vücud bulmuştu. Fatih, babası ikinci Muradın Zağnos paşa hakkında tertip etmiş olduğu tekaüden bir yere menkûbiyet cezasını Halil paşa hakkında tatbik ederek işi bitirmiş olurdu. Fakat işin ikinci safhası Fatiha pek karanlık görünüyordu! Bu karanlığın evveliyatı başlamıştı bile! Başlarında «Veziri azâm» Halil paşa olduğu halde mutaassıbin güruhu, İstanbula ilk defa girerek çadırına dönen padişahın önüne geçip:

«Hamdolsun ülemanın duası berekâtile bu müşkül iş zatı şevketmaâblarına kolay geldi!» dediler.

Ülemaya hürmeti, sırf ilmin ve faziletin meftûnu olduğu için esirgemiyen ve askerinin maneviyatını yükseltmek için onlara «ordugâhında» yer vermiş olan «Ebülfeth»:

"Bu bapta sizin himmetinize bizim minnetimiz yoktur; bu iş yalnız kılınc ile görülmüştür!» [2] karşılığile anların küstahlıklarını yüzlerine çarpmış ve boş olan kafalarını yerlere eğdirmiştir. Bu küstahlığı irtikâp eden o günün kara kuvveti başında Halil paşa bulunuyordu. Esasen müteaadit defalar ikinci Mehmedi döleninden döndürmeğe uğraşmak cesaretini bu adama veren bir kuvvet her halde mevcut idi. Şüphesiz bu kuvvet sayesinde daha evvel güzeran eden (buçuk tepe) vakası pek mahirane bir suretde çevrilmişti. Halil paşanın katlini emreden Fatih, (buçuk tepe) vakıasını unutmayı, pek yüksek olak idare siyasetine uygun bulmıyarak kara kuvvetin başbuğunu en adil bir hâkime yakışır bir suretde ortadan kaldırmış oldu. Buna rağmen kara yılanın başını ezemedi. Kara kuvvet bin bir şayia uyandırarak dolaplar döndürmekten geri durmadı. Bu dolaplar, - Fatihe İstanbul fethinde arka veren - kisve ululanını (Mulla gürânî) ve (Ak Şemsettin) i bile "Ebülfetihden» soğutmıya muvaffak oldu!

Pamukçn köyü yakınında Zağnos paşa ılıcası binasının Kapusu

Güya Zağnos paşa, dönme ve hemdenim dönme imiş; yeni sülûk ettiği dinin esaslarını anlayamıyarak Fatih Mehmedi, büyük Roma imperatorluğu mevkiini istihsal edebilmesi için hıristiyanlığa teşvik etmiş! Bu yüzden İstanbulun fethini müteakip Fatihin «galebei kahiresine» rağmen mağlup hıristiyanlara müsaadat ve imtiyazat bahşetmesine sebebiyet vermiş!

Eserlerinin bir sahifesinde maddî ve manevi kudretini göklere çıkardıkları Fatih Mehmedi, diğer sahifelerinde Türk anânesini ve islâm dininin esaslarını kavrayamamış bir yarı dönmenin baziçesi yapıyorlar! Yene bu tarih sahifelerinin birinde Zağnos, ırkdaşlarının imtiyazlanmasını temine muvaffak oluyor! Diğerinde Türklere teslim olmuş; hiç bir harekete kadir olmıyan masum (kan kardeşlerinin!) Rumların katliâmına Padişahı teşvik ediyor.

Bu tezadların cemine hangi mantık imkân verebilir? «Veziri âzam» Halil paşanın Fatihi muhasaradan caydırmak için ileri sürdüğü muhtemel «Ehli salip» tehlikelerini siyasi bir fikir olmak üzere isabetli gören bu müverrihler, fethi müteakip Bizans hükümeti gibi büyük ve şanlı bir maziye sahip bir hıristiyan devletinin ortadan kaybolmasından galyane gelecek diğer hıristiyan hükûmetlerin karadan ve denizden yorgun ve argın Osmanlı ordu ve donanmasına hücüm etmeleri ihtimal ve tehlikelerini ve fethi mutassaver Sırbısten, Arnavutluk, Mora kıtaları halkına itimat ve necat ümitleri telkini fikirlerini, siyasi bir hareket adetmekten kaçınarak tarize vesile ittihaz ediyorlar.

[1] Büyük yatırımızı tarih nazarında kirletmek istiyen müverrihlerin edilleye değil de Bizans ve Garp müverrihlerinin garazkârlık ve temenniyat kabilinden yazılarına bakıp şüpheye düşerek yürütdükleri muhakematı, tarihi vekayii naklederek gücümüzün yetdiği kadar tahlile çalışıp Zağnosun kıymetini bir daha gözlerde canlandırmak maksadile aynı başlık altında bu son yazıyı da yazmak mecburiyetini duydum.

[2] Fethi Celili Kostantaniye : Ahmet Muhtar, Sahife : 269.

Pamukcu Köyü yakınında Zağnos paşa ılıca binasının Kapusu

Fatih Mehmet, kara kuvvet tarafından döndürülen tezvirat dolabları karşısında İstanbul fethinde en büyük zahiri olan hürmetkârı Zağnosu, « Veziri azamlığa » getiremediği gibi kara kuvvetin günden güne muvaffak olan tezviratı yüzünden bu hamiyetli ve dirayetli arkadeşını - evvelce izdivaç etmiş olduğu kerimesile beraber - sarayından uzaklaştırmak ıztırarında kaldı. Gene bu mefsedet tesirile Hırvat devşirmelerinden Mahmut paşayı [3] sırf idam edilen (sülâlesi büyük!) Halil paşanın damadı bulunması [4] dolayısile hayli zaman münhal kalan «Veziri azamlığa» getirmek mecburiyetini hissetti. Zağnos dönme ise (!) Mahmut paşa da bir dönme idi!..

Kara kuvvetin her devirde oynadığı zararlı roller az çok tesirini icraya kudret bulamaseydı da fethi müteakip «Ebülfeth», Zağnos paşa gibi yeni fikirli emsaline nisbetle pek kudretli bir «Veziri âzama» malik bulunsaydı ; « Fethi celili Kostantaniye» Osmanlı imperatorluğuna daha çok esaslı ve vüsatlı siyasi menfaatler temin edebilirdi.

Hülâsa: Orta kurunu kapadıp yeni kurunu açan büyük bir tarihi hâdisenin doğmasına daha doğrusu son medeniyet şuaını parladan düğmeyi çevirmiş bulnan «Ebülfethe» bütün muvaffakiyetlerinde arkadaş ve hatta rehber olan Zağnos, Osmanlı tarihinin ışıklıyamadığı muammalı bir şahsiyettir. Bu mümtaz şahsiyet hakkında tarihin sükûtu, her halde bu zatın zamanı efkâr ve telekkiyatının kaldıramıyacağı kadaryük sek bilhassa yeni fikirlere fazla önem vermiş olmasından münbaistir. Hurâfatın inceden inceye aranıp kucaklandığı bir devirde hakikatın istenmiyerek koğulacağı hiç olmazsa bir köşede metrûk ve mensi bırakılacağı pek tabiîdir. Şüphesizdir ki en önder bir iş olarak hurâfatı, bünyesinden uzaklaştırarak hakikat yolunu önlemek döleninde olan Türkiye Cümuriyetinin yetiştireceği Türk gençleri kara kuvvet tarafından hurâfat altında bırakılmış olan hakikatleri meydana çıkaracaktır. Kuvvetle ümit ederiz ki bu meyanda büyük yatırımızın hakıki mahiyeti ve Balıkesirle alâkasının hakikî evreleri (safhaları) gölgeden sıyrılarak aydınlanacaktır.

[3] Tarihi umumî: Ali Reşad, cilt 3, Sahife:137
[4] Murat beyin tarihı ebülfaruku

Edremit İlçebayı

Bay Ömer Bedrettine Saygılarımla

Gönlünde tutuşurken «ufuk, deniz hasreti»
Sana yeşil bir kıyı kucak açtı eletti.
Gözlerinde parlıyan serap hakikat oldu.
Tali senin altında şahlanan bir at oldu.

Göğüsledin bir hızla yolunu kesen dağı
Parçaladın ruhunu sıkan o hüsran ağı.
Saadet senden uzak uçarken bir kuş gibi,
Bir bakışla avladın sen onu vurmuş gibi.

Yerle göğün dudağı güneşi eritirken,
Sularda alev yelken kayıklar seyirtirken;
Tırman ulu «Kazdağ» ın zümrüt yokuşlarını
Seyret gene enginde «deniz sarhoşları» nı.

Renkler artık silinip, geceler devrilince
Ve gözlerin kapanıp içine çevrilince,
İliklerini sıcak bir duygu dolaşacak,
Hulyaların çok uzak diyarları aşacak.

Pencerede rüzgarla ürperen kandil gibi,
Ve metruke elinde yaşlı bir mendil gibi
Sana gel! gel! diyecek önce «yayla dumanı»
Titreyecek, sönecek yüce «yayla dumanı».

Muallim Mektebi
MUHARREM ADAK

Antikalar serisi:

ZADENİN DELİ İSMAİL

İ H. AKAY

Beni daha karşıdan görünce, kahkaha ile gülerek:

— O, sadıcım.. Ge bakam yahu; senle konuşmaya gidem! Sen ağamız, değilmin?. Sene şikâyete gidem!. Adam, dedi. Halbuki bu yakası paçası düşük hiç tanımadığım zavallı bir genedi. Sırtındaki gömleğin yakası kopmuş, boynunda bir halka halinde takılmış duruyordu Kalçası üzerinde bağlı duran pantalonunun örme ipi görülüyor ve ipin uçları sallanıyordu. Ayakta durduğu halde titremekte olan bu gence:

— Ne istiyorsun, otur bakalım!. Dedim. Oturdu sonrada:

— Derdin nedir kimden yanıkmaya geldin? O beni hiç dinlemiyor, birşeyler düşünüyor gibi idi. Bir vakit beni süzdüksonra:

— Ben Yeniceliyim.. Emme aslımız Kesbutludur. Babama emin, benede Zadenin [1] ismeyil dirler. Ben berbe (berber) kızının kızına vuruldum. Yanına gittim. Bigez öptüm. Emme bidaha yanaştırmadı. (Gülerek) be ne kancık [2] Atıyo be!.. Ben Ben işte bundan otürü şikâyete gedem!..

Dedi. Bu sırada gendi köylülerinden bi, bundan bir ay önce geçen bir olguyu anlattı; olgu şudur:

Berber kızının kızı Emineyi İsmeilin sevdiğini bütün köylü bildiği için İsmaile bir oyun yapmayı düşünerek bir akşam aralarında bir gence kadın fistanı, terlik ve üslük geydirilerek bir o daya kapatıyorlar. İsmailde güveyi koyduktan sonra oda pençeresinin önünde gizlenerek bunların cünbüşlerini seyretmeğe başlıyorlar.

Gelin, yüklüğün önüne oturmuş süzülüyor, İsmailde önünde bir horoz gibi ve fakat çekingen geziniyor ve bir türlü yüreklenübde kıza yaklaşamıyor. Köylülerden biri:

— Korkma İsmail, yapış!.. Deyince İsmail, bir şahin gibi atılarak kızın kolundan yapışıyor ve hazır bulunan yatağa götürüyor. Gelin, İsmaile soyunmasını işaret edince İsmail, ilkin donunu sonrada gömleğini çıkarıyor ve kızada.

— Ben soyundum işte. Sende soyun bakalım!

Diyor, kız kırıtarak.

— Ne vereceksin bana?.

Diyor İsmailde hemen kasketini çıkararak arasında sakladığı 12,5 kuruşdan yüz parasına yüz görümlüğu veriyor. Buna karşı gelin:

— Ben ne yapayim bunu?. Bu azdır, daha ver!..

Diyor bu gez İsmail gine kaeketini çıkararak on kuruşuda uzatıyorsada kız bunu azınsayarak daha para isteyor artık İsmail ant içmeğe başlayor:

Valla billa başka yok!. Onunlada sabahleyin cigara alacaktım. Amma sonra sana daha kazanır getiririm..

Diye yalvarıyor ve fakat kız nazlanıyor:

— Olmaz.. Şimdi isterim!

Diyerek yataktan kalkıyor yüklüğün yanına gidiyor, o zaman İsmail gene yalvarmağa başlayor:

— Emine.. Yapma, sana mezar altındaki tarlayıda vereyim!..

Diyor kız:

— Hayır olmaz!..

Gine Ismail:

— Tarlanın bu yılkı mankufu [3] da vereyim!.

[1] — Zahidenin
[2] — Tekme, çifte
[3] — İcar

Diyor, kız gine:

— Olmaz...

Diye nazlanırken İsmailin don ve gömleğini pençereden dışarı atıyor ve kendiside çıkup kaçıyor. İsmail çırçıplak Kızın arkasından dışarı fırlayor ve dışardakilere.

— Emineyi tutun.. Benden şikâyete gider!.

Diye bağırıyor. Dışardakilerde

— Sen geyin bakalımda biz onu tutar, kandırırız.

Diyince İsmail:

— Avradını sattığımın kancığı! Bizim 12,5 da aldı kaçtı!.

Diye yanıksayor. Tam bu sırada Emine rolünü yapan genç soyunarak oraya geliyor ve İsmaile:

— İsmail.. Şimdi yolda berber kızının Emineye rastladım. Ona 12,5 kuruş vermişsin. İşte paranı geri gönderdi. Kendiside karagola şikâyete gitti...

Dince İsmail düşünmeğe başlayor. Bu gez köylüler:

— Korkma İsmail, biz şahitlik yaparız!.

Diyorlar İsmailde sevinerek kalkıyor ve:

Haydi yallah, tabancası belinde;
Karagözlüm, cümle alem dilinde!

Diye türkü söyleyüp oynamağa başlayor...

* * *

İsmail, bu olguyu bizimle beraber dinleyor gibi idi fakat dinlememişti.. Kim bilir o, neler düşünüyordu. Elinde yanmakta olan cigaranın dumanını seyre dalmıştı. İsmailin belkide acıklı olan düşüncelerine son vermek istiyerek konuşmağa başladım:

— İsmail, kaç yaşındasın?

— Otuzluyun!

— Ben Kebsütda olcen!.

— Askere gidecekmisin?.

— Alılasa gitcen; amazlasa gitmecen!.

— Neden almasınlar?. Sen arslan gibi bir delikanlısın?. Yurdun için savaşmak istemezmisin?

— İsterin emme..,

Dedi Bir «ah!» çekti. Gözleri sulandı. Birşey söylemedi, anlaşılıyordu ki İsmail dertliydi. Onun derdini dinlemek ve avutmak gerekdi:

— Anan, baban, kardeşlerin yokmu İsmail?.

— Anamda, kadeşimde yok. Hepside ölmüşle... Bi bubam va, oda hırsız; Kesbüdde; hiç bene bakmaz!.

Bu sırada İsmail cebinden bir cigara çıkardı. Yanan cigaramdan yakmak istedi. Cigarayı verdim. Yakarken can gözile kendisini süzdüm. Cılız ve bakımsız dizlerinin titremekte olduğunu bir daha görerek sordum:

— Neden titreyorsun İsmail, korkuyormusun?..

— Bem belim sakat ya!..

— Ya.. Neden sakat oldu, bir yerdenmi düşdün?..

— Yo.. Ben küçükken anam beni döve döve belimi çıkamış da kapı dışara atmış. Aha, o gündenberi belim sakat sadıcım!

Herhalde İsmailin «isterin emme...»Diye ah çekerek söyleyemediği derdi bu olacaktı. Sordum:

— Şimdi ne iş yapıyorsun..?

— Ben şimdi harman sürerin, ayak işi yaparım!. Kim bene bi dilim ekmek verir - onun işini görürün....

Dedikten sonra lâfı değiştirerek:

— Kara Musadan bene beş kile ekin alıvesene.. Hiç omazsa mangufunu vese ne olur?

— Sana neden verecek beş kileyi?.

Bu sorgudan sonra İsmail kızarak ayakalktı ve ellerini kollarını rçıp kapayarak:

— Conım, beni tarlaları ekiyoya!. Elbetsin vercek?.

Gine yerine oturarak:

— Daha başkalarında da va emme bunlar da sona...

Dedi. Arkadaşlardan biri:

— Berber kızının kızı sana deli diyormuş!..

Deyince güldü de:

— Deli kendisi dedi. Deli omasa bene kancak atmaz!.

Arkadaş:

— Sahi de öyle!.

Dedi. Başka bir arkadaş da:

— İsmail bir şarkı söylemezmisin dinliyelim?.

— Yah sadıcım , söylerin emme beş kuruşta sen verirsin..

Dedi güldü ve gramofona benzettiği gür ve güzel sesile:

Sarı zeybek aman şu dağlara yaslanır
Yağmur yağar silâhları ıslanır
Bir gün olur efem deli gönül uslanır
Yazık olsun telli de kurşun şanına..

Bundan sonra İsmail, bütün inceliklerile bir artist gibi «Veremli kız» ı el kol işaretlerile ayakta söyledi ve güzel bir de çifte telli depti, oturdu.

İsmailin duruluğu hoşuma gitmişti. Foğrafını almak istiyerek:

— İsmail be, şöyle dur da bir fotoğrafını çekelim!.

Dedim, nereden söyledim; keşke söylemeyeydim?. İsmail bunu duyunca fırl yarak yanımdan kaçtı gitti Arkasından yetişerek tuttular ve:

— Ne var canım.. Fotoğraf çekmekle ne olur?

Dediler. İsmail:

— Bu.. Dedi. Harman sonu elbise alayın da öyle.. Böyle elbise ile resim çıkamı hiç?

— Ne var canım elbisende?. Güzel, tertemiz bir elbise işte!.

Her taraftan İsmaili boğmacaya alınca:

— Duram canım, duram bakam!. Dedi ve elinde sigara ile objektifin karşısına geçti ve kendisine orijinal bir tavur vererek durdu. Fotoğraf alındıktan sonra:

— Sen artık bu kutunun içine girdin, hapsoldun!

Dediler. İsmail bunu işidince benizi sarardı. Alık alık ve ayrı ayrı hepimizin yüzüne baktıktıktan sonra, telâşla:

— Hapis mi?.

Dedi ve fırladı. Yalınayak kızgın bir güneşin yakıp kavurduğu yalçın taşlar üzerinden sekerek kayboldu gitti..

HAVA TEHLİKESİNE KARŞI KOYMAK İÇİN VARINDAN BİRAZINI HAVA KURUMUNA VER

XIX uncu asır saz şairlerinden:

ARİFİ

HALİL SEZAİ PARACIKOĞLU

Arifi 1815 yılında Kütahyanın Sara mahallesinden doğmuştur. Babası Abdullah efendi namus, çalışkanlığı ile tanınmış orta halli bir çiftciydi. Büyük babası Eskişehirli Hacı Ali bey dürüst bilgili bir adamdı, kurşunlu medresesinde müderristi. Boş zamanlarında köyleri dolaşır, köylülerle konuşur, dinî talkinlerde bulunurdu.

Arifi, orta boylu, geniş alınlı, çok zeki bir adamdı. On onbir yaşındayken evlerine yakın bir mescidde müezzinlik yapmış, daha sonra dedesinin yanına giderek medreseye devam etmeğe başlamıştır. Tahsilini bitirmeden o zamanın şiir üstadlarından sayılan Bilecekli Hüsni ile tanışmış ve kendini edebiyata vermiştir.

Sesi çok güzeldi ve çok güzel saz çalardı. Az zamaada büyük bir şöhret kazandı. Meclislerde saz çalmak için uzak şehirlerden bile çağrılıyordu. Yazdığı koşmaları kendine has güzel bir makamla okurdu. Bütün gençliği seyyahatle geçmiştir. Üstadı ile beraber Bursa, Balıkesir, İzmir, Adana ve doğuya birçok gezileri vardır. Daha sonra bektaşi tarikatına intisap etmiş 1896 yılında inzivaye çekildiği İznike yakın Üyük köyünde ölmüştür. Birkaç koşması:

Erişüb ahımla başında esüb
Semtü civarına er seheryeli
Yüzünden zülfünün nikabın açup
O yarin koynuna gir seheryeli

Uyandırma sakın uyusun huzur.
Başdan ayağa dek koyma bir kusur
Okşayub, koklayup gel rahına dur
Hüsün güllerini der seheryeli

Arifi yanmakta geçti keremi
Derununda vardır derdü ve elemi
Aşıkım yareme çalsın merhemi
Yare bu haberi ver sehrili

II

Meclisi irfanda sazı söz olur
Ne söylesin aşık dinlenmeyince
Güş eder alemi yaran göz olur.
Tel tel olup keman inlemeyince

Nay durunum bu sine santur
Dizmiş ol güşüne ahengi tanbur
Dil bülbül nağme bırakmaz kusur
Dudu gibi şeker çiğnemeyince.

Arifi nazmında muhabbet düz eder
Cevahir madeni saf ve öz eder
Sanman vasf hüsnünde kaş ve göz eder
Güzeli medh eylemez benlemeyince

III

Zalimdir mazlumun tutmaz hörmetin
Felek cefasını demirbaş etti
Bir kara demirci gönül saatin
Bir çekiç altında hurdahaş etti

Budur daim mürüvveti habibin
Uşşaka rahimi yok felek tabibin
Nice mihnetkeşin, nice garibin
Gönlün mahzun etti, gözün yaş etti

Şahrah semt canan tutanı
silselei aşkı canan tutanı
Derdi derununu nehan tutanı
Rusvayıam edüp halka fas etti

Arifi Uşşakın kârı zar oldu
Hem demi gam elemi ruzgâr oldu.
Aldanup feleğae bir yar oldu
Kimi göz oynatup kimi kaş etti.

IV

Hüda takdir etmiş günah etmeyim
Şu başımda ottan gayrisi bitti
Dedim şevkü dünyaya nigâh etmeyim
Elimden tedbirü ihtiyar gitti.

Ahir bilmez evvel tahrir olmasa
Bir tesellî hatır tabir olmasa
Bu tecelli hakdan takdir olmasa
Bunca serancamı sana kim etti.

Hakikat Arifi işte budur yol
Gönül doğru söyle gitme sağ ve sol
Murad Muradullahdır buna razı ol
Kendi tedbirinle bitdi neyetdi

V

Pirü aşkım ateşi ahım
Alevlendi taze civan küçücük
Yarelendi yar zülfile nigâhım
Kaş ve göz kirpiklerin keman küçücük

Utandı boynun eğdi zülfün sünbülü
Hicabdan kızardı yanağın gülü
Lâl eden nalişi ahım bülbülü
Yok kelüp rakibinden aman küçücük

Arifi sevmezdi aşık cemali
Henüz nveres fidan bulmuş kemali
Beni dal eyleyen kaddin nihali
Ey kameti serdi revan küçücük

HAVA TEHLIKESİNİ BİL

Folklor :

BALIKESİR KÖYLERİNDE YAPI İŞLERİ

A. OSMAN BALKIR

I — Köy evlerinde kullanılan yapı gereçeleri "kerpiç, taş, az olarak tuğla, ağaç tahta, kiremit, kireç„ dır.

II — Ova köyleri dış tutulursa, birçok köylerde taş ocağı olmamakla beraber kendisine lüzumu olacak taşı, yakındaki taşlıklardan çok zaman kendisi çıkarır, kimi ve zengin onlan yapı ıssıları,eğer varsa ırgadlarile, yoksa köylüden birkaç kimseye para ile çıkartır veya alırlar. Taş alım satımı çok zaman araba ölçüsile, kimi de "götürü„ olur.

III — Yapılarda kullanılacak kereste iki şekilde elde edilir:

1 — Yakında orman varsa oradan kesip balta ile yonmak, yahut para ile kesdirip baltacılara yondurmak.

2 — Yakında orman yoksa şehirden kerestecilerden almakla elde edilir.

Yapıda kullanılan ağaçların çeşidleri ormandaki ağaçlara göre değişir. Bu yolda yaşıyan bir görenek yoksa da, kimi köylerde:

"Ay yenisinde ağac kesmek doğru değildir. Çünkü ay yenisinde kesilen ağacı kurt daha çabuk yer„ inancı vardır.

IV — Köylüye göre kerpiç yapmağa en elverişli toprak "kasın„ denilen boz renkde ve özlü topraktır. Bulunmayan yerlerde her toprak kullanılır.

Kerpiç yapmak için toprak önce çamur yapılır. Sonra (Özlendirmek) için de tekme ile tepilir ve içine makas ile kırpılmış, yahut kendiliğinden ufalanmış saman karıştırılır. Bu saman çamuru sıkıştırmağa ve birbirine daha eyi tutturmağa yarar.

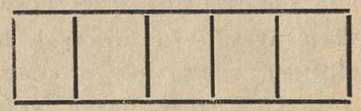
Kerpiç herhalde dışarıda kesilir. Köy içinde kesilmesi ikı yönden doğru bulunmaz:

1 — Köyün içinde istenilen toprağın ve köyde elverişli alanın bulunamaması.

2 — Kesilen kerpiçlerin tam ve nomal bir sıcaklık alamamaları.

Kerpiç yapılacak çamur hazırlanınca teneke, fıçı veyahud yerde açılacacak çukur (yalak) içine su doldurulup aşağıda şeklini çizdiğim 4 - 5 gözlü kalıp ele alınır. Önce kalıbın içi, çamura değecek yeri su ile ıslatılır. Erge; çamurun kalıba yapışmamasıdır .

Kalıp ıslatıldıktan sonra düz bir yere-ki kerpiç kesilecek yerin düz olması gerektir- konur ve içine kürek veya başka bir aygıt ile çamur doldurulup eyice bastırılır. (Bastırılmazsa çamurun arası açık kalacağından kerpiç çürük olur.) Daha sonra kerpicin üstünün düzgün olması için de önceden hazır edilmiş bir tahta veya mala ile düzeltilir. Ve kalıp kaldırılarak başka bir yere konur. iş böylece ilerliyerek istenildiği kadar kesilmiş olur.

Şekil: 1

V — Kimi köylerde köylü yapı işlerini kendi yapar. Bu yüzden boş ve işsiz kalacağı her mevsim yapı mevsimi sayılırsada asıl yapı mevsimi harman sonu, yani son bahardır. Buna da başlıca sebep; köylünün ancak bu mevsimde işsiz ve paralı olmasıdır.

Bu gün köylerimizde temel atmak için yapılan bir tören yoktur. Yalnız yaptığım incelemede önceleri birçok köylerimiz-

de en bayağı bir yapı için dahi tören yapıldığını öğrendim:

Yapılacak yapının temeli bütün köylü tarafından kazılır. Köyün imamı tarafından: "Binanın hüsnü suretle neticelenmesi, sahibine hayırlı, bütün köylüye böyle binalar yapmak nasıb olması ve binnetice bu mazhariyeti verdiğinden dolayı cenabıhakka şükranları mutazammın„ (olduğu gibi yazılmıştır) bir da okunduktan sonra yapının önem kertesine göre dana, koyun, kuzu veya horoz kesilerek orada bulunan köylüye yedirilirmiş. Kimi köylerde temele bakır koymak bir görenek imiş. Fakat bunun ne için konulduğu bugün kesin olarak bilinememektedir.

Bugün bunlardan bir iz yoktur, diyebilirim. Ancak resmiğ yapıların temel atmasında "taş koyma„ ve "Kurban kesme„ gibi tören yapılmakta isede, bunlara da pek az rastlanılır.

VI — Bugün için köylerimizde temel atılırken oluşu uğurlu veya uğursuzluk sayılan bir inanca rast gelmedim. Ancak önceleri temel atılırken yılan çıkması uğurlu olacağına ve yapı işinin yılan gibi akkın gideceğine, tavşan ve kırkayak çıkması da yapının uğursuzluğuna yorulurmuş. Çıkan tavşan veya kırkayak hemen öldürülebilirse uğursuzluk ortadan kalkarmış. Bunun üzerinde başka bir inanca rastlanamamıştır.

VII - Bugünkü ve eski köy evlerinin iç bölümleri tamamile denecek kadar dışsağlıksal ve uygunsuzdur. Bu hükümden 60 - 70 evlik bir köyden ancak iki veya üç evi dış tutabiliriz.

Köy evlerinin iç bölümleri şöyledir :

A) Medhal ,
B) Avlu ,
C) Ahır "dam„, samanlık ,
Ç) Kiler ,
D) Mutbah
E) Odalar .

Bunlarin özellikleri şunlardır :

A) — Medhal :

Medhalin bir adı da "avlu kapı„ yahud "koca kapı„dır . Medhal , sap yüklü bir öküz arabas nın serbestce geçebileceği kadar geniş ve yüksektir . Oranca 2,5 metrelik yüksekliği ve 3 metrelik genişliği vardır. Buradan yalnız araba geçer . Eve girip çıkmak için avlu kapısının yanında bir hayvan geçecek kadar dar ve baş çarpacak kadar alçak bir kapı daha vardır. Kimi yerlerde bu kabı, avlu kapının bir kanadına da yapılır.

B) — Avlu:

Avlu oldukça geniştir . Bir dönümden aşağı avluya az rastlanır . Çünkü kimi yerlerde avlu , harman yeri işini de görmektedir.

C) — Ahır ve samanlık:

Ahırın başka bir adı da "hayvan-öküz dam„ıdır. Ahırların durumu ev sahibinin hayvanlarının azlık veya çokluğuna göre değişir. Ahırların başlıca özelliği pencere - resiz ve alçak kapılı olmasındadır. Ahıra ışık "gübre deliği„ denilen 50 - 60 santimetre dört köşeliğindeki bir delikten gelir. Burası da ışık için değil, hayvanların ahırda biriken gübrelerini dışa atmak içindir.

Üzeri, yağmurdan etkilenmemesi için herhalde çok sağlam kapatılır. Köylü, hayvan damına yatıp kalktığı odasından daha çok özenir. Kendi odasını süpürüp temizlemeden ahırını temizler.

Samanlığın uzun boylu yazılmağa değer bir üzelliği yoktur. Dört tarafı dıvarla kapatılmış, tek kapılı, tavansız, büyücek bir odadır.

Ahır ve samanlık yapı bir katlı olduğuna göre yapının bitişiğin de, iki katlı olduğuna göre birinci kattadır. Yani ahır ve samanlık asıl yapıdan ayrı değildir. Pek az evlerde ancak samanlık yapıdan ayrı ve avlunun bir tarafındadır.

Ç) Kiler :

Köy evlerinde ayrıca kiler yoktur. Ambarını ve çift aletlerini ya yapının altındaki ahırda, yahutda (hayat) denilen bir yönü açık - bu yön çokluk doğuya bakar - ve üstü örtülü bir yerde saklar.

D) Mutbah :

Köy evlerinin hemen hiç birinde mutbah yoktur. Yemeklerini oturduğu odada, ocakta pişirir. Olanlar ise iki metre dört köşeyi geçmez ve (aşevi) adını alır.

E) Odalar:

Köy evlerinde odalar üçü geçmez dense yalan olmıyacaktır. Birçok evler de bir odalıdır . Bu bir odaya kimi - hele kışın 7 - 8 kişinin sıkıştığı görülmüştür.

VIII — Kapı ve pencerelerin en önemli özelliği kapıların basık ve dar, pençerelerin küçük olmasıdır. Yanlarda dıvar çatıları ve kerpiçler sırıtır. Evlerin doğu ya veya batıya karşı olmasında güdülen bir inan yoktur. Fakat köy evlerinin çoğu güneye karşıdır. Bunda tinsel bir inanç eğemen olsa gerektir. Buna dair sorduğum surulara :

— Bilmem. Biz babalarımızdan böyle gördük. Karşılığını aldım.

IX — Köy evlerinde ocağın yeri çokluk oda kapısının sağ yanı veya karşısıdır.

Köy evlerinin çoğunda mutbah olmadığı yukarıda yazılmıştı. Olanlarda ise yapılan teşkilât bir ocak ile akıntılı bir bulaşıklıktır. Odalardaki teşkilât ise her halde bir ocak ile kapaksız bir yatak dolabı(buna yüklük denir),yerden bir buçuk metre yüksekliğinde odanın dört çevresine konduruluş raflar ve kimi evlerde çiçeklik denilen dıyar içinde kapaksız küçük oyuklar, tahta kapaklı veya bez perdeli küçük dolaplar ile yük üstü denilen yatak lık ile tavan arasında bırakılan boşluktur.

X — Bölgemizde evlerin bölümlerine verilen ad, genellikle birdir. Yalnız kimi yerlerde pençereye (mencer), döşemeye genel olarak (taban) denmektedir. döşeme için kullanılan tahtalarda (taban tahtası) diye adlandırır.

XI — Odalar çokluk toprak döşemelidir Bunlara "Yer oda„ denir

Tavan tahtası kirişlerin üzerine çivilenmekte ve tahtaların altında kalan kirişlere şunu bunu asılmaktadır. Kimi yerlerde tayan (badavra) denilen ince tahta ile kapatılır ve üzerinden çamur ile sıvandıktan sonra altı da kireç ile badana edilir.

Odaların en göze çarpan özelliği raflarla çepçevre çevrilmiş olmasında ve rafların kalaylı yeni ek kaplarile doldurulmasındadır.

Aşevi (Mutbah) aygıtları:

Köy evlerinin pek azında bulunan mutbahdaki eşya ; yemek peşirmeğe ve kurtarmağa (boşaltmağa) yarayacak eşyalardır: Tencere, tava, sahan, küçük sahan, tabak, lenger, kaşık, bıçak... Gibi.

Kimi yerlerde tencereye (Harana), tavaya (Dığan) küçük sahana (Nelbeki) denmektedir.

Ahır eşyasında anılmağa değer birşey yoktur. Yalnız ahırlar da odalar gibi dışsağlıksaldır.

Köylerimizde samanlığa samandan başka birşey konulmaz. Yalnız "saman tepme„ denilen bir görenek vardır:

Harmandan saman geleceği akşam -çokluk aylı gecelere bırakılmaktadır. Çünki gece ne kadar olsa serin olur ve harmanda başka iş bulunmaz - köylüden kimi kimselere haber gönderilir. Onlar da başkalarına haber verirler. Böylece 20 30 kişi toplanır. Arabalarla gelen samanları kimisi içeri taşır, kimisi de samanlıkta teper. Böylece birkaç araba artık saman sıkıştırılmış olur. Bu iş bitince "saman tepme„ ye gelenlere bir bulgur pilâvı ile ayran, arkadan da şekersiz pişirilmiş bal kabakları yedirilir.

(Devam edecek)

Halk Masalları :
Edebiyat ödevi

MASAL

NIYAZİ SEZEN
Balıkesir Lise okulu Son sınıf Edebiyat bölüğü 12 No.

Masal her hangi bir ahlâksal ve soysal özü güdmek kaygusu ile evvelce söylenen ve fakat ne zaman ve kimin tarafından söylendiği bilinemiyen, ömekselleşen öykülere denir. Herkes bilir ki masallar en çok gün görmüşlerin ağzından dinlenir. Ve dinliyenlerin çoğu da çocuklardır. Çocuklar bu günün hakikatından fazla masal gibi şeylere çok önem verile ve dikkat ederler. İşte bu ilgiyi fırsat bilen büyüklerimiz, çocuklara verecekleri eyilik telkinlerini masallarla canlandırırlar .

Masallarda öz güdev tip yaratmak ve kahramana yiğitlik, yüreklilik, özgeci, eyilik, beklim gibi vasıflar vererek eyi telkinler yapmaktır Yapılan eyiliklerin birgün olup ortaya çıkacağı ve insanî ödevlerin ödensiz kalmıyacağını ileri sürmektedir. Hatta ekseri masallarda oyunla karşılık göze çarpar. Fakat bitimde hiçtir Masallardaki kahramanlar doğrunun üstünde yaşıyan kahramanlardır. Masallardaki ahlâksal yön daima eyiliktir.

Masalları beş çeşide ayırabiliriz:

I — Yersel masallar
II — Soysal masallar
III — Camia masallar
IV — Kökleriyek ortak ulusların ortak masalları
V — Tarihî beraberlik bitmesi birleşen masallar (Nibelügen)

Balık bilmezse halik bilir

Masalı hakkında :

Lisenin son sınıfedebiyat bölüğüne her yıl olduğu gibi konular vererek Fikri araştırmayı inanca çalışan çok saydığım edebiyat okutanım Adbülbaki Gölpınarlı bana da ayrıca araştırmam için [Türk masallarında soysal ve ahlâksal özleri] ödev olarak verdi .

Ödevimi yapmak kaygusu ile topladığım masallar arasında (Balık bilmezse halik bilir) masalı hakkında okutanımla görüşürken; bu ata sözünün İranlılarla bir olduğunu söyledi. Ve İrancası da şudur:

Tünikî kum be âb endâz ey zâh
Eğer mâhî nedâned dâned allâh

Anlamı: Ey şah sen eyilik et de denize at. Eğer balık bilmezse allah bilir.

Türkçe anlamı. Eyilik et de denize at, balık bilmezse halik bilir.

Bu ata sözündeki halik kelimesi islâm tesirinden sonra meydana geldiğini gösteriyor.

Kahramanı hemen hemen her masalda olduğu gibi bir şehzadedir. Ata sözünü bu şekilde masallaştırarak ilgiyi daha fazçekmekle bu sözün doğruluğu ileri sürülmek istenildi olsa gerektir.

Balık bilmezse halık bilir masalı

Bir vaktin zamanında bir padişah varmış. Bu padişahın nedense gözleri kör olmuş. Doktorlara baktırmış gözlerini eyi ettirememiş, Falcılardan birisi demiş ki:

Denizde bir balık vardır. Balığın şeklini tanıtmış O balık tutulursa padişah da bu balığı yerse gözleri düzelir demir. Bunun üzerine padişah da emir veriyor Bir çok balıkçılar toplatıyor. Balıkçıların başına da oğlunu veriyor. Gidiyorlar balık tutmağa.. Üç beş gün avcılık yapıyorlar. Remilcinin tanıttığı balığı bulamıyorlar. Altıncı yedinci gün sonra ağın içerisinden

güzelce bir balık çıkıyor. Olsa olsa bu balık diyorlar. Ve balık da tanıtılan balığa benziyor. Padişahın oğluna gösteriyorlar. Padişahın oğlu balığı alıp bakıyor. Balık hoşuna gitmiş. Bu balığa yazık diye tekrar denize atıyor. Yanındaki adamlar da görüyorlar. Gelip padişaha söylüyorlar. Biz balığı bulduk oğlun tekrar denize attı diyorlar. Padişah kızıp oğlunu uğratıyor. Padişah oğluna biraz da para veriyor. Oğlan yabancı bir memlekete varıyor. Burası da bir deniz kenarı imiş. Çocuğun canı sıkılıyor. Orada dururken odabaşına diyor ki bana bir arkadaş bul diyor. Odabaşı gidiyor bir çocuk buluyor. Bu çocuk hırsız çıkıyor. Oğlan beğenmiyor. Odabaşı diyor ki getirdiğim çocukları beğenmiyor. Şu denizin yanındaki arap çocuğunu götüreyim bakalım ne yapacak?

Arap çocuğunu da deniyor. Bu arap çocuğu hırsızlık yapmıyor. Onu beğenip arkadaş yapıyor kendisine.. Birkaç gün orada kalıyorlar. Padişahın oğlunun parası bitmeğe başlıyor.

Padişahın oğlu birkaç gün çalışıyor. Tabii hem kendisini idare etmek hem arap çocuğu güç oluyor. Arap çocuğuna diyor ki sen de benimle beraber çalış ne kazanırsak ortak olsun. Bir müddet çalıştıktan sonra başka memlekete gidiyorlar. O memlekette bir padişah varmış. Padişah dellallar bağırttırıyor. Üç yüz altın vereceğim kızımı kim alırsa diye. Oğlan da araba diyorki ben bu kızı alacağım. Arapda sen bilirsin diyor. Padişahın oğlu padişahın kızını alıyor. Alıyor amma bu kızı kim alırsa ilk gece ölmüş. Güvey gireceklerı gece arap çocuğu diyorki hani biz ortaktık bu kıza da ortakız. Padişah oğlu diyor ki olurmu öyle bir karıya iki kişi ortak. Söz verdik birbirimize ortakız padişah oğlu diyorki peki amma âlem bilmesin biz yine ikimiz birden gerdeğe girelim.

Padişahın oğlu güvey girerken soranlara diyor ki bu benim hizmetçimdir, benden ayrılmaz ikisi birden güvey giriyorlar. Padişahın oğlu ile aldığı kız bir yatağa yatıyorlar. Arapı da ayrıca bir yatağa yatıyor, gece ne padişahın oğlu ne de arap çocuğu uyumuyorlar. Artık padişahın oğlu uykusuzluktan bunalıyor uyuyor. Arap çocuğu kalkıyor. Odanın içerisinde dolaşmağa başlıyor. Dolaşırken kızın yüzüne doğru gider. Kızın da ağzı açıkmış. Bakıyor kızın ağzından bir yılan dilini çıkarıyor. Bir yere saklanıyor. Tam yılan çıkıp oğlanı sokacağı zaman arap çocuğu koşup yılanı öldürüyor ve gidip yatağına yatıyor. Kızın babası padişah da sabahleyin erkenden kalkıp emir veriyor. Bu sefer iki kazan kaynatılsın cenaze yıkanacak diye.. Çünkü kızınla ilk gece güvey giren ölüryormuş. Oğlan sabahleyin erkenden kalkıyor, bakıyor yattığı odanın yarısı kan içinde. Kız da uyanıyor. Görüyorlar ki yılan öldürülmüş. Yılanın nereden geldiği, kim öldürdüğünü kimse bilmiyor. Ertesi günü cenaze beklenirken oğlan sağ olarak meydana çıkıyor. Artık padişah bütün memlekete bayram yaptırıyor damadım ölmedi diye..

Epey vakit geçiriyorlar. Birgün oğlan kayın pederine gidip yalvarıyor. Ben babamın yanına gideceğim diye. Onun üzerine padişah izin veriyor. Yola çıkıyorlar. Oğlan arap çocuğunu aldığı memlekete geliyor. Birkaç gün orada kalıyorlar. Birgün padişahın oğlu diyor ki: Artık yarın gidelim. Bunun üzerine arap çocuğu akşam üzeri padişahın oğlunu ve kızını deniz kıyısına gezmeğe çıkarıyor. Bir ağacın altına oturuyorlar. Otururlarken arap çocuğu diyor ki: Ben buradan gitmem. Padişahın oğlu peki kal diyor, kalacağım amma biz burada seninle söz vermiştik. Ne kazanırsak ortak olacaktık. Padişahın oğlu razı oluyor, peki herşeyi paylaşalım. Her şeyi paylaşıyorlar, iş kıza geliyor, arap

çocuğu diyor ki bu kız ne olacak bunu da beraber kazandık diyor. Canım insan paylaşılırmı. Ben her şeyimi sana vereyim kız bende kalsın. Arap çocuğu da diyor ki ben razı değilim Peki onu da paylaşalım diyor. Kızı tutuyorlar. Bacaklarından ağacın dalına asıyorlar.

Arap çocuğu kılıcını eline alıyor, bir kılıçta ortasından bölerim, yarısı senin olur yarısı benim diyor. Kılıç çekip kıza saldırıyor. Kız korkusundan öğürmeğe başlıyor. Öğürürken ağzından yılan yavruları dökülmeğe başlıyor.

Arap çocuğu birkaç sefer saldırıyor. Yılan yavruları çıkıyor. Padişahın oğluna diyor ki: Senin denize salıverdiğin balık bendim deyip tekrar balık oluyor. Balık bilmezse halik bilir diyerek denize atılıyor.

Öz yurt...

Yurdumda ün almış dumanlı dağlar
Bukalı yaylalar, sümbüllü bağlar
Çiğdemli ırmaklar, bülbüller vardır....

Seherde bürünür ovalar sise
Gün doğarken benzer kızıl nergise
Yeşil dağların ak tüller vardır....

Sabah yeli eser gölgelerde serin
Dereler sığıdır ırmaklar derin
Her söğüt altında al güller vardır....

Çamlıklar titrerken, güller açarken
Ezgisini algın bülbül saçarken
Her kaynak başında sümbüller vardır....

Çoşan çağlayanlar sanma durgundur
Oda bir güzele belki vurgundur
Bağrında sır saklar bülbüller vardır....

MERİÇ

Köyden sesler :

Çift Dönüşü

Çaltıdan avlulu boz tarlaların
Arasında öküz ve mandaların
Yorgun adımları çabuklaşıyor;
Kokusunu almış gibi ahırın ..

Çiftci öküzleri katmış önüne
İlerleyor.. Dalmış köy türküsüne..
Dar yolları adım adım aşarak
Güneşle beraber döner evine.

Güneş yatağına kavuşuyorken ,
Dumanlı dağları sis okşuyorken,
Tarla yollarından başlar akınlar:
Döner yorgun çiftçi artık işinden..

A. Osman Balkır

Köylerimiz — Köycülügümüz
Birinci Kısım

KÖY YOLLARI

NURİ DÜNDAR

— 3 —

Köy yollarını dış ve iç yollar diye iki yönden araştıracağız.

Dış yolları: İki köyü birbirine veya köyü ana yola veyahut köyü kente bağlıyan yollardır. Bu yollarda 12 yıl evvelki durumla şimdiki durum arasında çok büyük değişiklikler vardır. Bugün bazı sarp ve kayalık Bölgeler ayrı; her köyün düzgün ve araba hatta otomobil işlemesine elverişli yollar bulunmaktadır.

Yönetim başkanlarının köy yasasına uyarak yol yapımında gösterdikleri gayret ve elde etmekte oldukları sonuç göğsümüzü kabartacak kılıkta güzeldir. Yolların geçeceği sivil başkanları tarafından belit olunur ve köylülerce mükellefiyet usulile yapılır. Köyün geliri müsait ise pratik yol çavuşlarına kesim olarak verilir. Kesim usulile yapılan yollar daha düzgün va daha çabuk olduğundan daima üstün değer ise de ziyade para salmasını ihtiyaç gösterdiğinden birçok köylerde Tatbik edilememekte ve köylü bizzat çalışarak yolunu yapmaktadır.

Yolların genişliği 2,5—5 metre arasında değişir. Köyü kasabaya veya köyü ana yola bağlıyan yollar geniş ölçüde olup iki köyü birbirine bağlıyan yollar nihayet bir araba geçecek kadar genişlikte yapılmaktadır. Köy yollarının lâakal yüzde 95 ini yalnız toprak tesviyesi yapılmakla izdem olanlar teşkil eder. Pek az kısmında kaldırım görülür. Çakıllı ve su işler bir zemini takip eden yerlerde kaldırım yapılmasına ihtiyaç görülmüyorsa da killi ve çukur olanlar kışın çamur içinde geçilmez bir hale gelmektedir ki: Çokluk teşkil etmiyen bu gibi alanlar kaldırımlanmasile köy yollarımızın genel bakışı tamamlanmış sayılır.

Dış yolları meyanında bir de orman ve tarlalara giden yollar vardır ki bunlarda çevrenin ürün önemine göre genişlik alırlar. Tarlalara giden yollar bir araba geçecek genişlikte olup orman ve dağ yolları hemen genel olarak patika tarzında dır.

İç yolları: Köy içindeki yollar dış yollar derecesinde imar görmüş ve önem verilmiş değildir. Düzgün olmıyan biçimde kurulan binaların önünde kalan tabii zemin köyün iç yollarını ve hayvanatın yaylıma çıkarken toplandıkları geniş alanlarda köy meydanlıklarını teşkil eder. Bazı köylerde dış yoluna birleşen ve köy içinden geçen esas yolun kaldırım yapıldığı ve meydanlıklara biraz dikkat edildiği görülüyor ise de büyük bir kısmı köylerimizde insanlığın hiç bir müdahalesi dokunmamıştır. Bu yüzden köylerimizin bir çoğu kışın çamur, yazıtoz toprak içindedir. Bilhassa hayvanatın toplanti mahallerini teşkil eden meydanlıklar birer gübre bataklığına benzer.

Kuruluş itibarile meyilli ve taşlık arazide bulunan köylerde bittabi bu gibi pisliklerin devamlı kalmasına tabiat sürekli yağmurlarile meydan vermezse de düz, çukur ve killi alanlardaki köyler çamur ve toz deryasından kurtulamamaktadır.

Avlu kapısından evinin merdiven taşlığına gitmek için tek sıra koyduğu taşlardan atlamak mecburiyetinde kalacak kadar çamur içine dalmış köylerimizi bu gün acı duyarak müşahede etmek maalesef kabildir. Etrafının kaldırım yapmağa elverişli taşlarla dolu bulunan köy-

lerimizde bile bu halin görülmesi köylümüzün kendi başına bir iş görmek iktidarını kazanmamış olduğunu ve en tabii bir ihtiyacımız temin etmek için bile bir k aguz (hükûmet eli) aradığını göstermesi itibarile şayanı dikkattir.

Kent yakın ve sivil başkanlarının daimî teftişi altında bulunan köylerimizin iç yol ve meydanlıklarında son yıllar içinde oldukça büyük faaliyet garülmektedir. Köylerin ortalak yerlerine geniş ölçüde cümuriyet meydanlıkları yapılıp buraların temiz bakılmasına ve iç yollarını kaldırımla döşenmesine çalışılıyor.

Köylerimizde içme suları

Su ve hava bir yere iyi veya fena damgasını vuracak iki yaşama şartıdır. Böyle olunca herhangi bir yer için saf hava ne kudar mevzuu bahsolursa temiz ve tatlı sular da o kadar ehemmiyetle aranıyor ve bu iki yaşama temeli birbirini tamamlar. Yüksek yerlerde orman aralarında ve dağ eteklerinde kurulan köylerimizin bol kaynakları boldur. Hatta bazı köylerimizde kaynak halinde karbonlu sular da görünmektedir.

Hele etrafı çam ağaçlarile bezenmiş köylerimizin suları hemen hemen tatlı ve kireçsizdir. Ova köylerimizin bir kısmında da eyi su bulmak mümkün ise de çoğu bu varlıktan mahrum bulunduğundan su ihtiyaçlarını kuyulardan veya derelerden temin ederler ve geliri olan köylerimiz uzaktaki tatlı suları getirmek suretile bu mühim isteklerini giderirler.

KUYULAR:

Kuyuların ağızları birçok yerde bilezıksiz ve üzerleri açık olduğu hem daimî birer tehlike ve hem de pisliklerin karışmasıyla korkunç birer mikrop yıgnağı halindedir. Bununla beraber bir iki yıldanberi gerek bilezik yapılması ve gerek ağızlarının saç kapakla kapatılmasına çalışıldığı görülmektedir ki böylelikle pislik yuvalarının sayısı gittikçe azalıyor demektir.

DERELER:

Kaynakdan başlıyarak geçtiği yollar üzerinde köy içi bulunmıyan ve dolayısile köpek pisliklerile karışmayan dere suları içmeğe elverişli ise de bir çok köylerin içinden ve kıyısından geçen derelerin suyu her halde inanılır ve içilmeğe değer değildir. Fakat eyi suyun bulunmadığı bir çok köylerimizde ikinci haldeki dere suları da kullanılmakta ve bu suretle bu sular bazı bulaşık hastalıkların çıkmasına sebebiyet vermekten hali kalmamaktadır.

Dışta getirilen eyi sular ekseriya borular içine alındığı gibi bazı yerlerde de açıkta ve bir hendek içinde getirilmektedir. Böylelikle geçtiği yollar üzerinde bir takım çürüntülerle temizliği kaybedilmiş olacağından köye eyi su yerine daha kötü bir su getirilmiş oluyor.

Fakat bunlar eyi suyu olan köylerimizin yanında az bir nisbet kazanabilirler. Binnetice şurası muhakkaktırki köylerimiz eyi su içmekte birçokşehirlilere kıyaslanırsa daha bahtiyar bulunmaktadır.

Yaradılışın bağışladığı bu biricik imtiyazdan da hakkile istifade etmek için suların temiz kalmasına ve pislik karıştırılmamasına çok dikkat etmek gerektir.

Köyde çeşme ve kuyuların yanında çokcası büyükçe birer sulak mahalli bulunmaktadır. Gerek hayvanatın sulanması esnasında ve gerek fazla sular için bir akıntı bulunmamış dolayısile çeşme ve kuyuların etrafı birer azmak göreyi gösterir. Köy içinde her zaman görülen bu su birikintileri çok defa sivri sineklerin üremesine yardım ettiği için yaşama yönetiminden korkunç olduğu kadar köyün göreyini de kötüleştirdiği için bu halin muhtarımızla görmemezlik ile karşılanması ve bu birikintilerinin ufak bir yol ile akıtılması ve daha eyisi köyün pis sularını dışarı götürecek yer altı kirizleri yapılması herhalde çok istenir bir bayındırlık işidir.

KÖY MEZARLIKLARI:

Mezarlıklar köylerimizin çokçası kuzey yönünde ve köyün en yakın ve en güzel bir yerinde yapılmıştır. Bu suretle ölülerden çıkan pis koku kuzey ruzgârlarile köy içersine kadar gelerek havayi bozmaktadır. Bu hal köylümüzün ölmüşlere olan çok temiz ve katıksız saygısından ileri gelmektedir.

Fakat bugünkü ilerleme ve yükselme bunun kötülüklerini gözler önüne serince bu eski görenin yavaş yavaş bırakılmağa başlanmıştır. Köylümüz kıt bir düşünce dinî bir inanışla olüsünü havasız bunamamak gaygusile onu en havadar yerlerde sonsuz uykusuna yatırırdı. Bu suretle kendiside yarın gideceği ahretde eyi bir yer idindiğini sanırdı. Öbür tarafda mezarlıkta koyunlar otlar köpekler ele geçirpikleri kemik parçalarını orada kemirirler çakallar gece aşırdıkları tavukları orada dişlerle ve daha birçok yabanî hayvanlar buralarda örerlerdi. Insan şimdi tek tük etrafı duvar ve çitlerle çevrili ve yeşillikleri gün güne artan mezarlıkları görence doyumsuz bir sevinç duyuyor. Ve bu yollu ve değerli işin bir hastal k gibi bütün Türk köylerini sarmasını candan dileyor.

ÖGRETMEN OLACAĞIM

M. M. FERİDUN

Aklın erdiği, gözün gördüğü, dilin döndüğü kadar söylemek ne güzel şeydir. İnanç yollarında yürümek, dilek bağlarında dolaşmak, ülkü ufuklarında koşmak ne eyi şeydir.

Yürünen yollarda çiğdemlerle, dolaşılan bağlarda üzümlerle, koşulan ufuklarda kızıllıklarla başbaşa kalmak ne tatlı şeydir.

Bu güzellikler, eyilikler, tatlılıklar ülkesinde at oynatmak ne erişilmez bir istektir. İstenmesi kolay, varılması güç olan ba amaca yol alanlara ne mutlu. Ne mutlu yurt için yaşıyan, zorlukları göğüsliyen özverir «Fedâkâr» öğretmenlere . .

Hayat savaşında, ulus savaşında daima önde, ülkenin ıssız köşelerine koşan, anadolunun bağrına kollarını açan öğretmenler. Bende size katılacağım.

Ulus için, yurt için şahsi asığlarını irdelerinin «irade» eğemenliğine alan öğretmenler. Ne mutlu sizeki öğretmensiniz. Bende mutlular arasına katılmak için öğretmen olacağım.

Son hızla peş peşe sıralanan devrimlerde en ağır ödevi yüklenen bir adese gibi kültürün, bilginin ışıklarını benliğinde soysal ülküleri vicdanında toplıyan, bütün bir ulusun ruhunu yakan, parlatan öğretmenler . . Yurdun özgeçili «Ferağatli» evlâtları, bilgi erleri. Katınıza saygılardan çelenkle varacağım. Bende öğretmen olacağım . . . Bu sevgiyle tutuşan, Bu ülküyle kavrulan türk çocukları bir çatı altında aynı ereğe koşuyorlar . . Öğretmen olmağa . . . Öğretmen olacağız . Öğretmen olacağım.

Evet öğretmen olacağım . . . .

BALIKESİRDE YATIRLAR

MUAMMER YASA – HALİM

Okulumuzun geçen yılki mezunlarından Bay Kerim ve Niyazi yurd için çok faydalı olan bu işe başlamış ve bu yolda bize birçok bilgiler hazırlamışlardır. Değerli edebiyat öğretmenimiz Baki Gölpınar bu adımın biraz daha genişlemesi için bu yıl ikinci bir kez Balıkesir yatırlarını bize tez yapmak üzere verdiği zaman bu araştırmanın pek o kadar önemini anlamış değildik. Fakat işe giriştiğimiz zaman bunun ne kadar gözen ve faydalı olduğunu anladık.

Halbuki önceleri ilimizde folklöre hiç önem verilmezdi. bu gibi geniş bilgili konuları hakkında yazılmış kitapların adı söylenmeğe değmezdi. Çoğu doğrudan doğruya halk kaynaklarını içten araştırıp olgun bir şekilde derlenmiş bir surette değildi. Bunlar folklerin derinliği karşısında pek sığa kalmaktadırlar. Halbuki yurdumuzun pek zengin olan bu kültür kaynakları birgün önce araştırılıp derlenmesi lâzım gelen en önemli bir işdi. Bu konuya ancak cumurluk el attı ve bu işi yapılacak işlerin başına geçirdi.

Bu işin değerini bilen değerli öğretmenimiz Baki talebeyi ulusal hayata hazırlamak ve yurd folklörünü araştırma tadını aşılamak için tez konularını seçmekte ne kadar uygun bir iş yapmış olduğunu pek eyi anlıyoruz.

Biz bu işe başlarken düşüncemiz köyleri gezmek ve köy içinde bulunan yatırları görmek onlar hakkındaki bilgileri toplamak ve söylenenleri derlemekti. Ancak geçen yılki arkadaşlarımızın pek yerinde sebeplerle Balıkesir şarının içindeki yatırların bir kısmını savsadıklarını görerek işe önce Balıkesir şarından başlamağı kararlaştırdık. Bunların içinde Karasi de-

de ile Zağnos paşa hakkındaki araştırmalarımızı oldukça genişlettik Boş kaldığımız zrmanlarda pek yakın köylere kadar giderek oralardaki yatırlar hakkında araştırmalar yaptık.

Balıkesir yatırlarını ikiye ayırabiliriz:

1 — İlmî olanlar

2 — Gayri ılmî olanlar

İlmî olanların araştırılmasını bitik ve belge karıştırarak oldukça derinleştirebildik. Gayri ilmî olan yatırlardan hiç bir eserde kaynak bulamadık. Halk da bu yatırlar hakkında bir kısım masallardan başka birşey bilmiyor. Bunun için gayri ilmî olan yatırlar hakkındaki bilgileri halkın en yaşlısından en açık fikirlisinden topladık. Bu yönden geçen yılki arkadaşlarımızdan daha çok birşey yapmış olmuyoruz. Yalnız araştırmalarımız son üçünde birkaç yatır daha bulduğumuzu ve bir takım evlerde bulunduğunu işittiğimiz yatırların hangi evlerde olduğunu bulduğumuz halde göremediğimizi ve bize gösterilmediğini söylemek isteriz.

Balıkesir yatırlarının araştırılmasını - sıkılarak söylüyoruz derslerimiz ve okul ödevlerimizden dolayı - tam olarak yapamadık. Bunun için ilk boş kaldığımız gün bu ödevimizi tamamlıyacağımızı söylerken bu işin tam başarılması yolunda bizi aydınlatan öğretmenimiz Baki Gölpınara ve araştırmalarımızı yaparken kendilerinden birçok faydalı bilgiler aldığımız il basın yeri direktörü Hasan ve Kaynak yayın direktörü öğretmenimiz Abdi Ağabeyoğlu ve Tecim odası baş yazganı Ekrem Çavuldura ve adlarını burada sayamadığımız ve kendilerinden çok değerli bilgiler topladığımız halkımıza ve Halkevimizden dil, tarih, edebiyat şubesine burada açıkça

teşekkür etmeyi bir borç bildik.

Ödevimizi biraz olsun yapabildi ve yurd folklörünün derlenmesine ufak bir damla katabildi isek bize ne mutlu.

MUAMMER YASA HALİM
Lise edeqiyat kolu mezunlarından

*
* *

Paşa cami yakınında Alankuyu denen yerdeki türbe Karasi bey ailesinindir. Türbenin yedi parmaklıklı, renkli camlı bir penceresi vardır. Yapısı taştandır. Fakat bu asıl eski türbe olmayıp (338) yeniden yapılmıştır.

Kapısının sağ yukarısında yeniden yapılış tarihi ile (Kara İsa bey türbesi şerifi) kaydi vardır. Dış kapıdan küçük bir bölmeye girilir. Bu bölmeyi asıl kısmından camekânlı bir kapu ayırır. Bu kapıdan ayak atınca önce göze Karasi bey mezarı çarpar. Yapının tam ortasında, yerden 2,5 metre yüksekliğinde bulunan bu mezar - resimde görüldüğü gibi - (küfi) yazılarla süslenmiş bir sandık biçimindedir. Baş ucunda oymalı yeşil tülle sarılmış kocaman bir sarık bulunur. Bu mezar da sonradan onarılmıştır. Bundan başka içerde küçük büyük altı mezar daha vardır. Büyüklükte ikinci derecede olan iki mezar Karasi beyin baş ucuna düşerler. Bunlardan küçük olan iki emezar da sağ ve solunda yer almışlardır. Ayak ucunda hepsinden küçük yanyana iki mezar daha vardır. Hepsi yeşil, oymalı atlaslarla örtülmüşlerdir. Önceleri çok güzel korundu. ğu mezarların örtülerinden, pencerelerdeki ağır perdelerden de anlaşılan Karasi türbesi bugün bakımsızdır. Toz içindedir. Tavanından örümcek ağları sarkmaktadır. Bununla beraber gene kırık pencerelerinden mum, para atılmakta, bez bağlanmakta ve gelip geçerken üç elhas ve bir fatiha okunmaktadir.

Tarihi bilgi

Karesi kelimesinin kökeni

Bu ad üzerinde de birçok söylenti ve yayıntı vardır.

Bunlardan birine göre, Daresi (Karaisa) değiştirilerek alınmıştır.

Böyle olsaydi bugün Karasi değil (Tarase veya Karaese) şeklinde söylemek dilimize daha kolay, konuşuşumuza daha uygun gelirdi (Mesali külebsar) adlı arapca eserde de (Karasî) şeklinde yazılmıştır. Diğer iddiaya göre Karesinin aslı (Kare) idi veya (Karaisi) dir. (idi, isi) nin Türkçede efendi ve sahib manasını karşıladığı ve (Kareisinin) Karesiye çevrilmesi ve lehcemize daha uygun düşdüğünü düşünürsek bu söylenti oldukca doğruya yaklaşmaktadır.

Sivas tarihçesinde Melek Danişment Gaziye ilişkin sülâlenin birçok söylentilere göre yapılan şamalarının içersinde en son ilmî bir şekilde yapılandan aldığımıza göre Karesi beyin ceddi Melek Danişment Gaziye kadar dayanır.

Melek Danişment Gazi oğullarından

(1) Badi

Kalem bey

Karesi bey

Aslan bey

Dursun bey — Yahşi bey — Demirhan

Cücehan — Süleyman paşa

Beyler bey

Mustafa bey

Konlu Melek hatun (kızı)

Mustafa bey

[1] — Badi ihtimal Melek Danişmendi Gazinin Yağan ismindeki oğludur. Danişment ile

Konya;

Konya Selçuki devletinin göçmesini kolaylaştıran İran Moğul imperatorluğuda son günlerine yaklaşıyordu. Moğul hükûmdarı yıkmış olduğu ülkeleri yönetemiyeceğini anlayınca bunları birkaç Türkmen aşiretinin eline bırakmağı daha yollu buldu. Önce Uç beyi olarak bu taraflara gelen Karesi bey [699] da birçok beyler gibi oda erginliğini haykırdı. Istanbulu Lâtinlerden geri alan İznik imperatorlarının anadolu taraflarını savsadıklarını görerek yönetmecindeki Türkmenlerle beraber Rum topraklarına saldırarak epey üstünlükler elde etti. İmparator (. 2 - Andirinikes) zamanında [1282 - 1328] Karesi bey (Mizya - mezya veya mizi) ülkesini elde edüp sınırını Marmara ile Adalar denizine kadar genişletmiş oldu ve Balıkesiri kendisine merkez yaptı.

Balıkesir daha hicretin sekizinci yüz yılı ortasında dağerli bir belde olmağa yüz tutmuştu. Eşsiz çarşı ve pazarları vardı. Yalnız cami yoktu. Şehrin dışında yapılmasına başlanan camiin dıvarları bitmiş, fakat tavanı eksikti. Bu sıralarda buraları dolaşan [İbni Batuta] o çağlarda halkın ağaç gölgesinde cuma namazı kıldıklarını söyler. İbni Batuta 730 - 740 arasındı Balıkesiri gezmeğe geldiği vakit [Ali Sinan] zaviyesine inmiş ve kasabanı kadısı ve aytacı (Fakih Musa [2]) ile görüşmüştür. O zamanki Emir Demırhan İbni Batutaya ipekli elbise vermiştir.

Gezen buradan [Mergerit] adında bir rum gözdesi almıştır. Karesi oğulları burada uzun zaman hükûmet sürmüşlersyede bugün ne Balıkesirde ve nede yakınlarda onların bir eseri ele geçmemiştir. İbni Batuta burasını [Beli Küsra] Mesali külebsarda ise [Bali kusura] diye anıyor. Buraların ipekli kumaşlarile ün aldığını ve Rum şehirlerine çok kavun, karpuz, üzüm şarap çıkardığını ve halkının akla sığmayacak kadar cömert olduğunu yazıyar.

Badi bey arasında iki veya üç isim olmalıdır. Silsile tamamile gözetilmiyerek arada birkaçı konmamak suretile ceddin ismini de söylemekde adettir.

[2] — Bugünkü Mustafafakihler mahallesinin isminin Fakih Musanın ismine izafeten konuldu ğunu akıl alır.

Gi dö Mapasan'dan :

KÜÇÜK FIÇI

ÇEVİREN: N. Z.

Epervilde'ki meyhaneci Metr Şiko, Magluan ninenin çiftliği önünde atını durdurdu. Bu, kırk yaşlarında, iri yarı, kırmızı suratlı, şişman ve kurnaz bir adamdı.

Atını kapının direğine bağlıyarak avlu içine girdi. Kendi tarlalarına bitişik olan ihtiyar kadının çiftliğini uzun zamandanberi ele geçirmeğe çalışıyordu. Bunu, yirmi kere satın almak istemişse de her keresinde Magluan nine reddetmişti.

— Ben burda doğdum, burda öleceğim, diyordu.

İhtiyar kadını kapının önünde patates soyarken buldu. Seksen iki yaşlarında, kuru, buruşuk ve kambur bir kadın olmakla beraber bir genç kız gibi yorulmak nedir bilmiyordu.

Şiko onun sırtına dostca vurduktan sonra yanındaki üç ayaklı alçak bir iskemleye oturdu.

— Eee! Nine, nasılsın bakayım? Eyisin inşallah!

— Fena değil, siz de eyi misiniz?

— Eh, bir derdim olmasa eyi sayılabilirim.

— Peki, peki.

İhtiyar kadın başka birşey söylemedi. Şiko, onun yaptığı işe bakmağa başladı.

Bir istakoz ayağına benziyen, sert, boğumlu, kıvrık parmaklarile sepetteki patatisleri bir maşa gibi yakalayor, çarçabuk çevirerek, öbür elinde tuttuğu eski bir bıçağın yüzü ile şerit biçimi uzun kabuklar çıkartıyordu. Patatis sap sarı bir hale gelince, su dolu bir kova içine atıyordu. Üç yiğit tavuk, kabukları toplamak üzere arka arkaya kadının etekline kadar geliyor ve yemlerini gagalarile kapınca alabildiğine kaçıyorlardı.

Şiko'nun canı sıkılmıştı, düşünüyordu, dilinin ucunda söyliyemediği birşey vardı. En sonra dayanamıyarak söze başladı:

— Ee Magluon nine? anlat bakalım...

— Ne anlatayim.

— Bu çiftliği bana hâlâ satmak istemiyormısınız?

— Yine bu iş mi? Hayır. Bu sorumu

— Mesele - kapatınız. Ben söyliyeceğimi söyledim. Dönüp dolaşup bu noktayı kurcalama?

— Lâkin, ben her ikimizinde hoşuna gidecek bir çare buldum.

— Nedir?

— İste, bana satacağınız çiftlik, hem sizin hem benim olacak. Yine göğlünüz olmadı mı? Bu düşüncem çok doğrudur.

İhtiyar bir kadın patatis soymayı bırakarak kırışık gözlerle meyhanecinin yüzüne baktı

Şiko devam etti:

— Anlatayım, size her ay yüz elli frank vereceğim: Eyice anlıyormısınız? Her ay atımla ayağınıza otuz tane altın getireceğim. Ve sonrada çiftliğinde hiç bir değişiklik olmıyacak; gene burada kalacaksınız, benimle başka bir işiniz kalmıyacak, yalnız parayı alub keyfinize bakacaksınız. Bu işe ne buyurulur?

Meyhaneci, kadına sevinçle ve keyfle bakıyordu.

Kadın da işin dalavere tarafını araştırarak güvensizlikle - itimat - bakıyordu. Sordu::

— Çiftlik ne zaman elinize geçecek?

— Bunu uzun boylu konuşmağa lüzum

yok. Ömrünüz oldukca burada kalacaksınız. Evinizde gibi. Yalnız, sizden sonra çiftliğin benim elime geçmesi için noterde bir kâğıt imzalıyacaksınız, size bakmıyan birkaç yiğeninizden başka çocuğunuz yok. Doğru değil mi? Ömrünüz oldukça çiftliğinizin iyesi - sahip - kalacaksınız ve her ay size otuz dane altın vareceğim.

İhtiyar kadın şaşırmıştı, kaygı içindeydi, lâkin, deneçli tecrübe idi . . şu cevabı yerdi:

— Bir söz veremem . Bunun için düşünmeliyim. Haftaya gelip benimle görüşün. Size bir cevap veririm.

Şiko bir impe.atorluk ele geçirmiş bir kral gibi sevinçle döndü

Maglubıon nine düşündü kaldı. O gece uyumadı. Dört gün bir ikircin - tereddüt- nöbeti geçirdi. O bu işin içinde fena bir koku duymıyor değildi Lâkin, hiç bir iş yapmaksızın, gökten düşer gibi her ay eteğine şıkır şıkır sayılacak otuz altının hayali tatıldı.

Gidüp noteri buldu ve sorumu - mesele - anlattı. Noter, Şéko'nun önergesini - teklif - kabul etmesini tavsiye etti.

Ayda otuz değil, elli altın istemişin, çünkü senin çiftliğin en aşağı altmış bin frank yapar. Dedi ve ilâve etti:

— Şayet, on beş sene yaşayacak olursaniz size kırk beş bin frank vermiş olur.

Ayda ellişer altın ihtiyar kadını ürpertti; lâkin, gizli dolablardan ve bin bir şeyden korktuğu için bu işe bir türlü akıl erdiremiyordu, akşama kadar kendi kendine bir sürü sorular sordu ve hiç bir karar veremedi. En En sonra, dört çanak taze elma şarabı içmiş gibi içi karışarak içeri girdi, her ne olursa olsun bu önergeyi (teklif) kabul etmeliyim dedi.

Cevabı öğrenmeğe gelen Metr Şiko'ya, çiftliğini satmıyacağını söyliyerek onu epey yalvarttı ise de bir taraftan da ayda elli altını ya vermezse diye içi gidiyordu.

En sonunda, daha çok ısrar karşısında kalınca düşündüğünü söyledi.

Metr Şiko birdenbire yeisle yerinden sıçradı nasıl olur? diye haykırdı.

O zaman, meyhaneciyi yemek için, ömrünün uzunluğu ve kısalığı üzerinde ökemler -muhakeme- yürüttü.

— Olsa, olsa, ya beş veya altı senelik bir ömrüm vardır. Tam doksan üç yaşın dayım, bu yaştan ne beklenir? Dün gece az kalsın ölüyordum. Bedenim boşalır gibi oldu, yatağıma taşıma taşınarak götürüldüm.

Lâkin, Metr Şiko daha çok devamına alan - meydan - bırakmıyordu.

— Hadi, hadi, demir gibi sağlamsın. Daha yüz on yıl yaşıyabilirsin. Hiç merak etme, sen beni de gömersin.

Bütün gün atışma -münakaşa- ile geçti. Lâkin, kadın düşünmesinden vazgeçmediğin den meyhaneci en sonunda elli altın vermeği kabul etti ertesi gün noterlikte kâğıtlar imzalandı.

Aradan üç yıl geçti İhtiyar kadının sıhhatında bir değişiklik yoktu. Bir gün bile ihtiyarlamamış olduğundan Metr Şéko yeise kapılıyor, aldatıldığını, harap olduğunu ve bu parayı yarım asırdan beri verdiğini zannediyordu. Zaman zaman çiftliğe yollanırdı , Haziranda gittiği zaman, kadını tarlada bulurdu. Kadın onu bakışlarında şeytanlık sezilen bir anlam ile karşılardı.

Bayağı, Şikoya oynadığı oyundan keyfli görünüyordu; Şiko atından heman inerek:

— Hay cadaloz, hiçde gebereceğeben zemiyor, diye mırıldanırdı

Şiko ne yapacağını bilmiyordu. Onu gördümü boğazlamak isteyordu. içinden korkunç ve yabani bir kin dalgası yükseliyordu.

En sonra çareler aramağa başladı. Birgün tıpkı pazarlığı yaptığı günkü

gibi ellerini oğuşturarak geldi.

Birkaç dakika konuştuktan sonra:

— Ee, nine, söyle bakayım, Epervile geldiğin zaman neden bizim eve oğrayup yemek yemiyorsun? Bir kaç lâf atarız, böyle dostluk mu olur? Bu durum - vaziyet - benim gücüme gidiyor. bizim eve gelince, harcanmaktan kurtulmuş olursun.

Biz. yemeğini esirgeyenlerden değiliz. Canın istedikce hemen gel, gönlüm hoş olur.

Magluan nine önergeyi teklif - tekrar ettirmedi. Ertesi gün uşağı tarafından sürülen arabasile pazara gitti ve hiç sıkılmaksızın atını Metr Şiko'nun ahırına bağladı, adanç - vaad - olunan yemeği hazırdı..

Yüzü sevinç ile parlıyan meyhaneci ona kibar bir bayan eylemi muamele - yaptı, bir piliç kesti ve daha birçok çeşit yemekler hazırlattı. Lâkin, Magluan nine küçük yaştan beri bir parça ekmek biraz yemekle alıştığından çok yiyemedi

Şiko yeis içinde ısrar ediyordu. Bundan başka içki de içmiyordu. Kahve içmeği bile kabul etmiyordu.

Metr Şiko sordu:

— Bir ufacık kadeh te içmezmisiniz?

— Ver bakayım. Bir taneden birşey çıkmaz

Metr Şiko var kuvvetile bağırdı:

— Rozali, eyisinden, en eyisinden bir kadeh doldur.

Hizmetçi, üzerinde bağ yaprağı resmi bulunan bir şişeyi elinde tutarak göründü.

İki küçük bardak doldurdu

— İçiniz nine, pek ünlüdür

Nine, zevki uzatmak icin ufak yudumlarla yavaş yavaş yavaş içiyordu. Kadehi boşalttı, pek hoşuna gitmişti:

— Fena değil, dedi.

Sözünü bitirmeden Metr Şiko bir yenisini doldurmuştu. Kadın almak istemedi, lâkin, geç kalmıştı. Onu da ilk kadeh gibi içti

Metr Şiko bir üçüncüsünü içirmek istedi, kadın red etti. Lâkin meyhaneci bir düzüye israr ediyordu:

— Nineciğim, sütten ayrı birşey değil; ben bir çekişde on onbeş tane içiyorum da yine birşey olmıyorum. Şeker yerine geçer. Mideye ve kafaya bir zararı yoktur; Sıhhat için bundan daha eyi birşey bilmiyorum.

Magluan ninenin iştihası olduğundan dayanamadı, fakat, ancak kadehin yarısını içdi.

O zaman Metr Şiko cömert bir atılışla haykırdı:

— Çok eyi. Hoşunuza gittiğini görüyorum, size ufak bir fıçı armeğan edeyim, değilmiya, dost olduğumuz nereden anlaşılacak.

Kadın hayır demedi ve biraz serhoş olarak döndü.

Ertesi gün meyhaneci Magluon ninenin avlusuna girdi, arabanın içinden demir çenberli ufak bir fıçı çıkardı Bunun da dünkü gibi güzel olduğunu ispat etmek için tadına baktırdı? Üç kadeh içtikten sonra gitmek üzere kalkdığı zaman:

— Biterse yine getiririm; merak etmeyin ben eşden dosttan birşey esirgemem Ne kadar çabuk biterse gönlüm o kadar hoş olur.

Arabasına binüp gitti.

Dört gün son yine geldi İhtiyar kadın kapının önünde idi, çorbasına ekmek doğruyordu.

Metr Şiko kadına yaklaştı, nefesini koklayabilmek için onunla burun buruna konuşmağa başladı Evet, nefesi içki kokuyordu. Yüzü sevinçle parladı.

— Bana da birkaç dadeh verirmisiniz? dedi.

Birkaç kadeh yuvarladılar.

Fakat, ansızın, Magluan ninenin yalnız

başına sarhoş olduğu haberi duyuldu. Onu kimi mutfakta, kimi avluda, kimi yollarda sızmış olarak buluyor ve bir ceset gibi evine götürüyorlardı.

Şiko artık çiftliğe uğramaz olmuştu, kendisine bu kadından bahsettikleri zaman gamlı gamlı mıraldanıyordu:

— Zavallı, bu yaştan sonra bu işe nasıl alıştı Zıkkım, ihtiyarlıkta hiç te yaramaz. Bu içki onun başına bir iş açacaktır.

Enikoun, kadıncağızın başına bir iş açtı. Geçen kış ortasında karlar içinde ölü bulundu.

Metr Şiko:

— İçmeseydi, daha on yıl yaşardı, diyerek çiftliğin iyesi oldu

YENİ
ALMANCA LİSAN DERSLERİ
VE
GRAMER KURALLARI

YAZAN:
RÜKNETTİN SÖZER

Almanca Dili

Almanca; diger benzerleri dillere göre öğrenmesi kolay ve gramer kuralları oldukça derlitoplu (mazbut) bir dildir.

Ben Almancayı, umumi harpta Rusyada esarette bulunduğum sırada öğrendim. Altı sene arasız Almanca dersi aldım ve Alman, Avusturya ve Macar zabitanı arkadaşlarımdan bir kaçına da Türkçe dersi verdim. Bana ders veren ve benden Türkçe ders alan zabitan arkadaşlarımın hepisi memleketlerinde yüksek ve orta okullarda müderrislik ve öğretmenlik ödevini yapan seçkin ertik erlerden idiler. Gerek bunlarla ve gerek karargâhdaki diğer yüksek öğrenim (tahsil) görmüş binlerce zabit ve efrad ile giceli gündüzlü dil konuu (mevz'uu) üzerindeki konuşma ve çatışmalarımızdan edindiğim bilgi ve kanağatlar bende Türk vatandaşlarım için faideli olacak Almanca bir kıtap yazmak isteğini uyandırdı.

(Yeni Almanca lişan dersleri ve gramer kuralları) adı altında ve uzun bir emeğin ürünü (mahsulü) olarak hazırladığım işbu kitabımı Halkevi kütüphane ve neşriyat kolu (şübesi) komitesi sayın arkadaşlarımızın çıkartmakta oldukları(KAYNAK) dergisinde çıkarmağı uygun buldum. Ereğim (gayem), Almancayı kısa bir zamanda oğrenmek isteyen yurtdaşlarıma hizmettir. Bunun için, kendi notlarımı sıralarken türlü (muhtelif) memleketlerin dil (lişan) kitaplarını da gözden geçirdim ve ilmi kaynaklarından fayda gördüm.

Almancanın kolaylıkla elde edilmesi için kitabımda iki usulü birleştirmeği doğru buldum.

Birincisi: Gramer kurallarını (kaidelerini) sırasile izahlamak;

İkincisi: Bu kurallara iliyen (teallük eden) en lüzumlu ve en ziyade kullanılan sözleri toplayan (ihtiva eden) öğretimleri örneklerle incelemek ve tekrarlamak.

Bu usul güzeyinde (sayesinde) öğrenicilerin kısa bir zamanda Almancayı elde edecekleri şüphesizdir. Bunu görmek ve işitmekle ereğimın üremesinden doğan (husulünden mütevellit) bahtiyarlığı anlamış (idrak etmiş) olacağım. Yukarıda Almancanın diğer benzer dillere göre öğrenmesi kolay ve gramer kurallarının derli toplu olduğunu söylemiştim. Kitabımın, bu diyemin (ifadenin) bayrı (sadık) bir tercemanı olması en birinci isteğimdir.

NOTER
RÜKNETTİN SÖZER

YENİ ALMANCA LİSAN DERSLERİ
VE
GRAMER KURALLARI

Birinci ders
(der Erste Unterricht)

Almanca dilinde yirmi altı harf vardır. Işbu harfler, büyük ve küçük barf olarak iki suretle yazılır. Cümlelerin başındaki kelimelerin ilk harfleri daima büyük ve digerleri küçük harflerle yazılır,

Bundan başka bütün isimlerin ilk harfleri büyük harfle diğerleri küçük harflerle yazılması usuldendir.

Harflerin şekli ve Türkçedeki karşılığı ve söylenişi

Basma yazısı Büyük Harf	Basma yazısı Küçük Harf	Türkçe karşılığı Ve Söylenişi
A	a	A
B	b	B
C	c	C (Tse)
D	d	D
E	e	E
F	f	F
G	g	G
H	h	H
İ	i	İ
J	j	Yat
K	k	K
L	l	L
M	m	M
N	n	N
O	o	O
P	p	P
Q	q	K
R	r	R
S	s	S
T	t	T
U	u	U
V	v	F
W	w	V
X	x	İks
Y	y	Y (ipsilon)
Z	z	Z (Tset)

Yukarıdaki harflerde ikiye ayrılır.

1 — Sesli harfler
2 — Sessız harfler

Sesli harflerde üçe ayrılır.

1 — Yalınç basit sesli harfler: A E İ O U

Yalınç sesli harfli bir takım örnekler:

der Vater	Baba
der Abend	Akşam
der Finger	Parmak
die Mutter	Ana
der Arm	Kol
der Fuss	Ayak
das Buch	Kitap
das Brot	Ekmek
das Fass	Fıçı
der Berg	dağ
der Brief	mektup
das Glas	cam, bardak
der Apfel	elma
der Gott	allah
das Bad	banyo, hamam
das Bild	resim, levha
das Geld	para
das Gold	altun

wann	ne zaman ne vakit
wohin	nereye
wo	nerede
von	den
vor	evvel, önce
warm	sıcak
wer	kim
kalt	souk
woher	nereden
ist	dır (est)

2 — A O U sesli harflerinin üzerine (¨) birer umlavt yani kerre içinde gösterildiği gibi iki ince çizgi konulduğu takdirde(hafıf sesli harf)meydana gelmiş olur.

ä E gibi Ö
ö Ö gibi
ü Ü gibi okunur.

Hafif sesli harfli bir takım örnekler

der Bär	ayı	
der Mörder	öldüren	(Katil)
die Bürste	furça	
der käfer	böcek	
das Mädchen	kız	
die Tür	kapu	
Die Bänke	sıralar	
der Löwe	arslan	
die Lüge	yalan	
die Wärme	sıcaklık, hararet	
der Löffel	kaşık	
die Männer	adamlar	

3 — Yalınç ve hafıf sesli harf.erin birleşmesinden üreme (olma, çıkan) katınç (mürekkep) sesli harflerdir.

Au ..... Av
Äu, Eu ..... Oy
Ai ..... Ay
Ey, Ei ..... Ay gibi sada verir ve okunur.

Katınç sesli harfli bir takım örnekler

der Baum	ağaç
die Bäume	ağaçlar
der Feind	düşman (hasım)
die Baumwolle	pamuk
die Arbait	çalışma (iş, emek)
das Blei	kurşun
die Treue	bayrılık (sadakat)
das Ei	yumurta
Weil	çünki, zira

Almanca dilinde kelimelerdeki bütün harfler okunur. Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi kelimelerdeki harflerin hepsi okunmaktadır.

Yalnız — (L, M, N, R) harflerinden evvel gelen (H) harfi okunmaz. Bundan evvel gelen sesli harf uzun okunur.

İ — Harfinden sonra gelen (E) harfi dahi okunmaz. (İ) sesli harfi uzun okunur.

Örnek

das Wohl	eyilik
Wohl	eyi
die Wohltat	Kayra (kerem, lutuf)
wohlgefällig	Hoş, (tatlı, gökçen, lâtif)
der Zahn	Diş
das Yahr	Sene, yıl
die Zahl	Adet, sayı
die wehr	Savgat, (müdafaa)
Ziemlich	Oldukça
die Ziege	Keçi
das Ziel	Erge, vargı (hedef,maksat)
Vier	Dört

Kelimelerinde olduğu gibi (E) sesli harfi ile (H) harfi okunmamıştır.

İkinci ders
(der Zweite Unterricht)

İkincisi — sessiz harfler: Yalınç sesli harflerden başkaları yani: (B D C D F G H J K L M N P Q R S T V W X Y Z) harfleridir. Bu sessiz harfler yalnız olarak okunmazlar, sesli harflerin yardımile okunurlar.

Sessiz harflerden yalnız (G D B) harfleri bir kelimenin veya hecenin sonunda bulunursa (G=K gibi D=T gibi B=P gibi okunur.

Örnek

der Mittag	Öyle (zeval)
der Tag	Gün
der Feiertag	Bayram
das Pferd	Beygir
das Rad	Tekerlek
der Mond	Ay
das Land	Memleket
der Hund	Köpek
der Korb	Sepet
der Kamerd	Arkadaş
der Käfig	Kafes
das Kalb	Dana
das Kind	Çocuk
das Feld	Sahra (ova tarla)

C - Sessiz harfi (A O U Ö) sesli veya sessiz harflerden evvel ve kelimenin başında bulunursa (K) gibi okunur.

C - sessiz harfi (E İ Y Ä) harflerinden evvel kelimede bulunacak olursa (Z) gibi okunur.

Örnek

der Cousin	Amuca kızı
der christbaum	Noel ağacı
der Christ	Hıristiyan
der Cirkus / der Zirkus	At canbazı
der chor	Şarkı söyliyen grup(takım)
die Classe (Klasse)	Sınıf
die Chemie	Kimya
der Chemiker	Kimyager

S - Sessiz harfi bir kelimenin ve yahut bir hecenin başında bulunduğu zaman (Z) gibi okunur.

Bir kelimenin başında ve (T P) harflerinden evvel gelen (S) harfi (Ş) gibi okunur.

Örnek

der silber	gümüş
der Sommer	yaz
der Sohn	oğul (mahdum)

die Seite	sahife, taraf (varak, yaprak
die Saite	tel (çalgı teli)
die seide	ipek
die Seife	sabun
die Sonne	güneş
die Sekunde	saniye
der Stiefel	çizme
die STADT	şehir
die Sprache	dil, lisan
die Strasse	cadde
die Stunde	saat, ders
der Stein	taş
der Spiegel	Ayna
die Speise	yemek
das Stück	parça
das Spiel	oyun
der Stern	yıldız.....

Bu iki kaideden başka hallerde (S) harfi türkçemizdeki mukabili olan (S) gibi okunur.

Örnek

der Hals	boyun
das Haus	ev
die Gasse	sokak
die Gerste	arpa
der Fels	kaya
das Fenster	pencere
das Gras	ot
langsam	yavaş

C H — katınç sessiz harfi kuvvetli (h) ve (sch) sessiz harfleri (Ş) ve (T S C H) sessiz harfleri (Ç) sedasını ve .... (dsch) harfleri Türkçemizdeki (C) sedasını ve (ph) Türkçedeki (F) sedasını verir ve o suretle okunurlar.

Örnek

der Koch	aşçı
die Kirche	kilise
der Besuch	ziyaret
der Bach	dere

(Devam edecek)

Gençlik Sayfası;

Kaynak bu sayıdan sonra bir gençlik sayfası açacak hevesli gençlerin ilerlemesine çalışacaktır.

Bu suretle, ayni zamanda bir kültür ve gençlik kaynağı olan Halkevlerinin amacına küçükte olsa bir hizmet etmiş olacaktır.

Kaynağın bu gençlik sayfası için bütün gençlerin çalışmasını ve şu esas arı göz önüne almalarını isteriz:

1 — Dergiye Halkevlerinin ve kaynağın ülküsüne uygun her çeşit yazı verilebilir.

2 — Yazıların çok uzun olmaması ve elden geldiği kadar öz dille yazılması ve Kaynağın 30 uncu sayısında karşılıkları verilen sözlerin Osmanlıcalarının kullanılmaması lâzımdır.

3 — Kaynakta çıkan yazıların en güzelleri seçilerek ilerde bir kitap halinde çıkarılacak ve bütün yurd gençliği tarafından Balıkesir gençliğinin bu yazılarının okunması kolaylaştırılacaktır. Buna göre yazıların özençle yazılmasını öğütleriz. Gençler kalemlerinizi deneyin.

YURD: Kafası işlek, kalemi becerikli, özlü, başarıcı gençler istiyor. Görelim sizi!.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Halkevi Köycüler Şubesi Neşriyatından :

1 — Köy kitabı — Yazan : İlbay Salim Gündoğan

Halkevi Dil, Tarih, Edebiyet Şubesi neşriyatından:

1 — Öz Türkçe adlar — Derleyenler : Abdi Ağabey oğlu, Şevki Işıkman
2 — Çepniler (Balıkesirde) — Yazan : Çağış kamunu kamunbayı H. Akay
3 — Balıkesir inanmaları — derleteyen : Öğretmen Osman Balkır

Kaynak Neşriyatından :

1 — Kaynağın 1-12 Sayısı Birinci cilt
2 — » 13.24 » İkinci »
3 — Balıkesirde Bağcılık — Yazan : Kepsütlü oğlu Halil İbrahim

---

Birkaç sayıdanberi mecmuamızın sayfa numaralarında bazı yanlışlıklar olduğundan bu nüshada düzeltilmiştir. Okurlarımıza özür dileriz.

Balıkesir İl Basım yerinde basılmıştır

Türk Tarihî Tetkik Cemiyeti Başkanlığı
ANKA

Sayısı 15 kuruştur